

TÜRK CEZA KANUNU'NDA ZİMMET SUÇU (TCK m. 247-249)

Neslihan CAN*

ÖZ

Bireylerde kamu görevlisinin görevini ifa ederken sadakat ile görevinin gereklerine uygun davranacağı ve kamu idaresinin muntazam bir şekilde işleyeceğine dair inanç ve güven bulunmalıdır. Bu güvenin korunması, devletin devamlılığını sağlamaya hizmet etmektedir. Kamu idaresine duyulan güvenin sarsılmasına yol açan fiillerden biri de kamu görevlileri tarafından gerçekleştirilen zimmet olup bu suç, Türk Ceza Kanunu (TCK) başta olmak üzere çeşitli kanunlar ile cezai yaptırıma bağlanmıştır. Çalışmamız kapsamında yalnız TCK'da düzenlenen zimmet suçu, suç sistematığına uygun olarak incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Zimmet, kamu görevlisi, kamu idaresi, mülkiyet hakkı, ekonomik değer.

---

* Arş. Gör., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı, E-Mail: neslihan.can@erdogan.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-6990-8274.
Makalenin Gönderim Tarihi : 03.07.2019.
Makalenin Kabul Tarihi : 10.08.2020.

CRIME OF EMBEZZLEMENT IN TURKISH CRIMINAL CODE (TCC art. 247-249)

ABSTRACT

Individuals should have faith and trust that the public servant will behave in accordance with the requirements of his/her duties while performing his/her duties and that the public administration will function properly. Maintaining this trust serves to ensure the continuity of the state. One of the acts that causes the loss of trust in public administration is embezzlement by public servants and it is subject to criminal sanctions by various laws, particularly in the Turkish Criminal Code (TCC). Within the scope of our study, crime of embezzlement held in the TCC will be examined in accordance with the criminal review methodology.

Keywords: Embezzlement, public servant, public administration, right to property, economic value.

I. GİRİŞ

Türk Ceza Kanunu'nun "Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar" başlığı altında formüle edilen zimmet suçu, kamu görevlisinin görevini ifa ederken bu görevin gerekleri dahilinde hareket edeceğine dair güveni korumaktadır. Suçun temel şekli TCK m. 247/1 uyarınca "*Görevi nedeniyle zilyedliği kendisine devredilmiş olan veya koruma ve gözetimiyle yükümlü olduğu malı kendisinin veya başkasının zimmetine geçiren kamu görevlisi, beş yıldan oniki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*" biçiminde düzenlenmiştir. Maddenin ikinci fıkrası suçun işlenmesinde zimmetin açığa çıkmamasını sağlamaya yönelik hileli hareketlere başvurulmasını daha fazla cezayı gerektiren bir hal olarak düzenlemişken, üçüncü fıkrası ise suçun malın geçici bir süre kullanılarak iade edilmek üzere işlenmesinde cezada indirimine gidilebilmesini öngörmüştür. Nitelikli hal, TCK m. 247 ile sınırlı olmayıp m. 249'da da suçun daha az cezayı gerektiren bir hali olarak suçun konusu malın değerinin azlığı öngörülmüştür. Ayrıca TCK m. 249'da zimmet suçuna ilişkin ceza muhakemesinin farklı aşamalarında cezadan indirimine gidilmesine olanak tanıyan etkin pişmanlık düzenlemesi yer almaktadır.

II. ZİMMET SUÇU İLE KORUNAN HUKUKİ DEĞER

Kamu görevlilerinin görevlerini ifa ederken bu görevin gereklerine uygun hareket etme ve kendilerine tevdi edilen malvarlıklarını yalnız bu görevin ifası amacıyla kullanma yükümlülüğü bulunmaktadır. Dolayısıyla kamu görevlilerinin bu yükümlülüğe uygun davranacağı hususunda toplumda hakim olan güvenin korunması gerekmektedir. Zimmet suçu tam da bu güvenin tesisi için TCK'nın "Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler" başlıklı dördüncü kısmının birinci bölümü olan "Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar" başlığında ayrı bir suç tipi olarak düzenlenmiştir.¹ Kanunun sistematığı ve başlığından hareketle bu suçla korunan hukuki değer; kamu idaresinin güvenilirliği, kamu görevlisine duyulan güven, kamu görevlisinin sadakatle davranması olarak düşünülebilir.

Bir görüşe göre zimmet suçunun *ratio legis*'i devletin ekonomik yararlarının korunması olup bu suç söz gelimi kalpazanlık, kamu malına zarar verme, kamu kredisine zarar verme suçları ile aynı kategoride düzenlenmelidir. Eski Fransız hukukunda geçerli olan bu görüş kabul edildiğinde suçun failinin kamu görevlisi olması gerekmemektedir.² Ayrıca bu görüş kabul edildiğinde zimmet suçunun konusu olan malvarlığı; yalnız devletin uhdesinde olmayıp özel kişilerin mülkiyetinde de olabileceğinden bu durumda suçun, kişilere karşı işlenen suçlar arasında değerlendirilmesi gerekmektedir. Ancak bu kabul, zimmetin ayrı bir suç olması gayesi ile bağdaşmamaktadır.³ Nitekim TCK m. 247'nin

---

¹ İzzet Özgenç, Zimmet Suçu, 1. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2009, s. 12-13.

² Cengiz Küttük, Türk Ceza Hukukunda Zimmet Suçu, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016, s. 31; Volkan Aslan, "Zimmet Suçu", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt: 71, Sayı: 1, 2013, s. 47; Ahmet Ceylani Tuğrul, Öğreti ve Uygulamada Zimmet Banka Zimmeti Rüşvet ve İrtikap Suçları, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2013, s. 23; Selami Turabi, Zimmet Suçları, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2012, s. 32.

³ Kamu görevlilerinin zimmetlerine geçirdiği yüksek ekonomik meblağlar gözetildiğinde zimmet suçu ile devletin ekonomik ve sosyal düzeni ciddi biçimde bozulmaktadır. Bu nedenle Gündel'e göre zimmet suçu aynı zamanda devlet ve toplumun malına karşı işlenmiş bir suçtur. Dolayısıyla bu suçu kamu idaresinin güvenilirliği ve işleyişine karşı bir suç olarak

gerekçesinde “*Bu malın mülkiyetinin devlete, herhangi bir kamu kurumuna ya da herhangi bir kişiye ait olması arasında fark bulunmamaktadır.*” denilerek korunan hukuki değerın devletın mali menfaatlerini ve mülkiyet hakkını aşar boyutta olduğu ifade edilmiştir.⁴

Diğer bir görüŖe göre ise zimmet suçu ile devlet idaresine ve onun fonksiyonunu ifası sırasında kamu görevlilerine duyulan güven korunmaktadır.⁵ Fonksiyonunu kamu görevlileri vasıtasıyla yerine getiren devlet aygıtının, hukuk normlarına uygun işlerlik göstermesi ve böylece devlet düzeninin işleyişinin sekteye uğramaması gerekmektedir.⁶ “Güven” ifadesinden kamu görevlisine duyulan güvenin mi kamu idaresine duyulan güvenin mi anlaşılacağı tartışmalıdır. Kamu idaresi, devletın toplumsal hayattaki tüm fonksiyonlarını kapsayan⁷ şemsiye bir

---

nitelendirmek eksiktir. Aynı zamanda TCK'nın formülasyonuna bakıldığında malın değerinin azlığı, kullanma zimmeti, etkin pişmanlık hükümlerinin sevki de zimmet suçunun malvarlığına karşı suçlara benzetildiğini göstermektedir. Bkz. Ahmet Gündel, 5237 Sayılı TCK'da Zimmet Sahtecilik Dolandırıcılık Yağma Hırsızlık Güveni Kötüye Kullanma Suçları, Sözkeseu Matbaacılık, Ankara, 2009, s. 1124-1125; Ancak Yargıtay kararlarında zimmet suçu ile korunan hukuki değerin mülkiyet hakkı olmadığı ifade edilmiştir bkz. Turabi, s. 33 “Bu suçla korunan; mülkiyet değil kamu hizmeti ve görevidir.” (24.12.1984 tarih ve 5-156/464 sayılı Yargıtay CGK kararı), “Kanunun 202. maddesi hükmü ile korumaya çalışıldığı yarar zimmete geçirilen şeyin mülkiyeti değildir. Kanun bu hükmü ile memura duyulan güvenin sürekli olmasındaki toplum yararını korumak amacı gütmektedir.” (31.5.1965 tarih ve 5-232/228 sayılı Yargıtay CGK kararı).

⁴ Kütük, s. 31; Halid Özkan, Türk Ceza Kanunu'nda Zimmet Suçu, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013, s. 33; 765 sayılı TCK döneminde de zimmet suçunun “memura itimadın devamındaki cemiyet menfaatini koruma gayesi”nden hareketle Erem bu hususu vurgulamıştır. Bkz. Faruk Erem, “Zimmet ve İhtilas”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 14, Sayı: 1, 1957, s. 39.

⁵ Mahmut Koca / İlhan Üzölmez, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 6. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019, s. 922; Mehmet Emin Artuk / Ahmet Gökcen / Mehmet Emin Alşahin / Kerim Çakır, Ceza Hukuku Özel Hükümler, 17. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018, s. 903.

⁶ Özkan, s. 33.

⁷ Sahir Erman / Çetin Özek, Ceza Hukuku Özel Bölüm: Kamu İdaresine Karşı İşlenen Suçlar (TCK 202 – 281), Işık Matbaacılık, İstanbul, 1992, s. 1.

terimdir. Kamu görevlisi ise devlet ajanı olarak devletin farklı kademelerinde yetkilerini kullanan kişidir. Esasen kamu görevlisine duyulan güven, kamu görevlisinin bir birey olarak şahsına duyulan güven değil, kamu görevliliği sıfatına duyulan güvendir. Nitekim bu suçla korunan hukuki değer, kamu görevlisinin şahsına duyulan güven olsa idi güveni kötüye kullanma suçu ile bu koruma sağlanabilirdi.⁸ İdarenin düzgün işleyişi ve kamu malı ya da yalnız idarenin zilyetliğindeki malvarlığı değerlerinin korunması; kamu görevlisinin görevini dürüst, devlete sadık, doğru bir biçimde yerine getireceğine duyulan güven ile mümkündür.⁹ Kamu idaresinin var oluş amacını gerçekleştirmesi, kamu görevlisinin kendisine emanet edilen malvarlığını münhasıran var oluş amacı doğrultusunda sarfı ile mümkündür.¹⁰ Aksi halde kamu idaresine duyulan güven sarsılacak ve devletin varlık nedeni zedelenecektir.¹¹

Bir diğer görüşe göre ise zimmet suçunun konusu ve cezalandırılma amacı gözetildiğinde korunan hukuki değer genel olarak kamu görevlisinin güvenilirliği ve işini sadakatle göreceğine dair kamusal

---

⁸ Zimmet suçunun bir görev suçu olduğu ve failin fonksiyonu dolayısıyla ağırlaştırılmış bir güveni kötüye kullanma suçu olduğuna dair bkz. Turabi, s. 33; Memurların sıfat ve görevleri dolayısıyla sıradan özel kişilere göre daha kolay suç işleyebilecekleri söz gelimi sıradan bir insanın maliye şubesinin kasasını soymasının veznedar ya da şube memuruna göre daha zor olduğu, bu nedenle de suçun icrasında gayet olağan olduğu ifade edilmiştir. Bkz. Sahir Erman, “Ceza Tatbikat ve Takibatında Memur”, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 3, 1947, s. 237; Zimmet, görev suçu olup kamu görevlisi sıfatına sahip olan fail yetkisini kötüye kullanmaktadır, bu nedenle zimmet suçunda failin şahsının önem arz ettiği ileri sürülmüştür. Bkz. Mert Asker Yüksektepe, TCK Genel Hükümleri Dahilinde Bölge Adliye Mahkemeleri Ceza Daireleri ve Yargıtay İlamları ile Zimmet, Aristo Yayınları, İstanbul, 2018, s. 18.

⁹ Handan Yokuş Sevük, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019, s. 584; Zekeriya Alper İnanç / Hatice İnanç / Samet Can Olgaç, Zimmet Suçu, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2015, s. 15.

¹⁰ Erman / Özek, s. 7.

¹¹ Özkan, s. 34; Kamu görevlisi sıfatına sahip kişilerin görevleri dolayısıyla işledikleri suçların özel suç tipleri olarak düzenlenmiş olması, ayrı yargılama usullerine tabi olması da esasen kamu idaresine duyulan güvenin sağlanmasına hizmet etmektedir.

yarardır, yani korunan hukuki değer karma niteliklidir.¹² Ayrıca devletin kamu idarelerine tahsis ettiği malvarlığı değerleri de tahsis amaçları ile birlikte değerlendirildiğinde bir başka kamusal yarar da meydana gelmektedir. Bu nedenle zimmet suçuyla korunan hukuki değer hem kamu idaresinin güvenilirliği hem de kamunun mali menfaatleridir.¹³

Kanaatimizce zimmet suçu ile korunan hukuki değer, belirli bir kamu görevlisine değil, ancak kamu görevliliği vasfına duyulan güvendir. Birey ve toplumda yaratılacak bu güven ile kamu hizmetlerinin işleyişi ve kamu düzeni sağlanabilecektir. Korunan hukuki değer, bir birey olarak kamu görevlisine duyulan güvenle ilgisi bulunmamaktadır, zira esas olan kamu görevlisi bireyin kalıcılığı ve ona duyulan güven değil, kamu idaresine duyulan güvendir. Ayrıca şahsi bir ilişki sonucu tesis edilen güvene aykırı filler güveni kötüye kullanma suçu ile müeyyidelendirilmiştir. Kamunun mali menfaatlerinin korunması gayesi de zimmet suçu ile korunmak istenen hukuki değer değildir. Zira doğrudan mali menfaat korunmak istenseydi adli para cezasının da yaptırım olarak öngörülmesi daha isabetli olurdu ve de suçun konusu yalnız kamunun maliki olduğu ekonomik değer ihtiva eden mal veya eşyalar olarak öngörülürdü.

---

¹² Ali Parlar, Türk Ceza Kanunu Şerhi (TCK 135-345) 2. Cilt, Bilge Yayınevi, Ankara, 2015, s. 2676.

¹³ Durmuş Tezcan / Mustafa Ruhan Erdem / Murat Önok, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, 17. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, s. 1124; Zeki Hafizoğulları / Ezgi Aygün Eşitli, Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar, USA Yayıncılık, Ankara, 2014, s. 11; Mehmet Vehip Ekinci / Mustafa Uslu/ Zeki Cığerci, Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014, s. 4; Güneş Okuyucu Ergün, Türk Ceza Hukukunda Zimmet Suçu, Çakmak Yayınevi, Ankara, 2008, s. 69; Zimmet suçu ile kamu görevlisinin eşit, tarafsız, doğru biçimde görevini ifa ettiğine dair toplumdaki güven, kamu görevlisinin sadakat yükümlülüğü, devletin mali hakları ve kişilerin mali çıkarları olmak üzere dört farklı hukuki değer korunduğuna dair bkz. Mustafa Özen, Ceza Hukuku Özel Hükümler Dersleri, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018, s. 773; Mehmet Vehip Ekinci, "Türk Ceza Kanunu ve Yargıtay Uygulamalarına Göre Zimmet Suçu", Editör: Yener Ünver, Ekonomik Suçlar, Seçkin Yayıncılık, İstanbul, 2015, s. 56.

II. ZİMMET SUÇUNUN UNSURLARI

A. Maddi Unsurlar

1. Fail

Suçun kanuni tanımında “*Görevi nedeniyle zilyetliği kendisine devredilmiş olan veya koruma ve gözetimiyle yükümlü olduğu malı kendisinin veya başkasının zimmetine geçiren kamu görevlisi*” ifadesiyle failin ancak kamu görevlisi olabileceği belirtilmiştir. Kamu görevlisi ise TCK m. 6/1-c’ye göre kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla¹⁴ ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişidir.¹⁵ Kamu görevlisinin yerleşik bir tanımı olmayıp ceza hukuku bakımından genellikle Yargıtay içtihatları ile yasal boşluktan yararlanılarak fiillerinin cezasız kalmasının önlenmesi için kavramın içi doldurulmaktadır. Seçim yargısı bakımından ise Yüksek

---

¹⁴ Köy ve mahallelerde kamu adına kanunlarca kendilerine verilen hizmetleri yürütmekle görevlendirilen ihtiyar heyeti, muhtar, bekçi, köy korucusu da kamu görevlisidir. Bkz. Hasan Tahsin Gökcan / Mustafa Artuç, Ceza Hukukunda Kamu Görevlisi ve Özel Soruşturma Usulleri, 4. Baskı, Adalet, Ankara, 2016, s. 26; Ancak Anayasa Mahkemesi 10.12.1985 tarih E.1985/5, K.1985/23 sayılı kararında geçici köy korucularının ifa ettikleri görevin, genel idare esaslara göre yürütülmesi gereken sürekli görevlerden olmaması nedeniyle, 22.06.1988 tarih ve E.1987/18, K.1988/23 sayılı kararı ile de il genel meclisi üyelerini, hizmet kadrosuna sürekli biçimde girmiş ve onunla kaynaşmış olmadıkları, kamu hizmetine geçici ve arızı olarak katıldıkları, örgüt içinde ve aralarında hiyerarşi bağı bulunmadığı, üstlendikleri kamu hizmetleri dışındaki varlıklarını, iş ve meslek statüsündeki yerlerini korudukları, kamu hizmetlerinin gerektirdiği alan ve ölçülerde uzmanlaşmadıkları gerekçesiyle memur veya kamu görevlisi olarak nitelendirmemiştir. Aktaran. Hüseyin Aydın, “Ceza Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı”, Ankara Barosu Dergisi, Yıl 68, Sayı.2010/1, 2010, s. 114.

¹⁵ Usul olarak kamusal faaliyete herhangi bir şekilde katılma benimsenmişse de söz gelimi devlet hastanesinde gönüllü hemşirelik yapan, suç ihbarında bulunan, vergi dairesine beyanname veren kişi de kamusal faaliyete katılmış olup kamu görevlisi olmanın külfetlerine katlanacak olduğundan kapsamın iyi çizilmesi gerekmektedir. Kamusal faaliyete katılma kamu hukuku esaslarına uygun olmalıdır. Bkz. Gökcan / Artuç, s. 21.

Seçim Kurulu daha farklı yaklaşarak yürütmenin siyasi kanadını teşkil eden bakanları, “memur veya kamu görevlisi” olarak saymamaktadır. Anayasa Mahkemesi de kamu hukuku ve özellikle anayasa hukuku perspektifinden yaklaşmaktadır.¹⁶ TCK'nın kamu görevlisi tanımı idare hukukunun kamu görevlisi tanımına göre daha geniştir.¹⁷ Zira TCK'ya göre bir kimsenin kamu görevlisi sayılabilmesi için görevliyle devlet arasında bir istihdam ilişkisinin bulunması gerekmezken; idare hukukunda bir kimsenin kamu görevlisi sayılabilmesi için kamu kesiminde bir örgüte bağlı olarak çalışması gerekmektedir.¹⁸

765 sayılı TCK'da zimmet suçunun faili memur iken¹⁹, TCK bunu aşar bir tanım ile zimmet suçunun failinin kamu görevlisi olduğunu

---

¹⁶ Aydın, s. 112.

¹⁷ Doğan Soyaslan, Ceza Hukuku Özel Hükümler, 11. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2016, s. 674.

¹⁸ Aydın, s. 116.

¹⁹ Memur ve kamu görevlisi kavramları münferit kanunlarda tanımlanmıştır. Örneğin 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu m. 13/1'de memur “Bu kanunun tatbikatında ‘memur’ tabirinden maksat 12 nci maddede yazılı hizmeti ifa ile mükellef olandır.” biçiminde, 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu m. 3/a kamu görevlisini “Bu Kanun kapsamında yer alan kurum ve kuruluşların kadro veya pozisyonlarında istihdam edilenlerden işçi statüsü dışında çalışan” olarak tanımlamıştır; Mülga Türk Ceza Kanunu m. 279'a göre kamu personeli, ifa ettiği fonksiyon olarak kamu görevi ve kamu hizmeti ayrımıyla belirlenmişti, yani devletin amaçlarından esaslı faaliyetler kamu görevi iken, diğer faaliyetler kamu hizmeti idi. Bkz. Erman, s. 243, İzzet Özgenç, “Kamu Görevi Yükümlülük Suçları, Yükümlülük Suçlarına İştirak”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 4 (1-2), 1994, ss: 329-348, s. 332; Kamu görevi yapan kişiler memurdu. Bir devlet idaresinde yönetim veya idari kadrolarda çalışan personel memur iken, hizmetli, aşçı, şoför gibi yardımcı kadrolarda çalışan personel ise kamu hizmetlisiydi. Zimmet de esas olarak memur suçu olup özel kanunlarla kamu hizmetlisi olan kişilerin memur gibi cezalandırılacağı hükme bağlanmıştı. Detaylı bilgi için bkz. Gökcan / Artuç, s. 3; Aydın, s. 117; 765 sayılı TCK döneminde KİT personeli memur kavramına dahil edilmediğinden bu kişilerin işledikleri suçlar bakımından memur sayılacağı 399 sayılı KHK m. 11/b'de hükme bağlanmıştı. Bkz. Tuğrul, s. 38; Özgenç 399 sayılı KHK m. 11'de teşebbüs ve bağlı ortaklıkların ‘her çeşit personeli’nin ceza hukuku uygulamasında memur sayılacağına ilişkin düzenlemeyi, uygulama alanının çok geniş olduğundan bahisle eleştirmiştir. Zira bir tekel işçisi de bu durumda zimmet

hükme bağlamıştır. Madde gerekçesine göre kamu görevlisi olmak için aranan yegane kriter, kamusal faaliyet olan bir işin görülmesidir. Kamusal faaliyet, kamu adına yürütülen işlevler olup²⁰ gerekçede de Anayasa ve kanunlarda belirlenmiş olan usullere göre verilmiş olan bir siyasal kararlar²¹, bir hizmetin kamu adına yürütülmesi²² olarak ifade edilmiştir. Buna göre kamuya ait bir yetki veya kamu gücünü kullanan organ, kamusal faaliyetlere genel idare hukuku esaslarınca katılan ve yardım eden kimseler kamu görevini yerine getirdiklerinden kamu görevlisidir.²³ Bir faaliyetin yürütülmesine katılan kişilerin maaş, ücret veya sair bir maddi karşılık alıp almamalarının bu işi sürekli, süreli veya geçici olarak yapmalarının bir önemi bulunmamaktadır. Fiilin işlendiği tarihte kişinin kamu görevlisi olması suçun oluşumu için yeterlidir, sonradan bu sıfatın kaybedilmiş olması suçun oluşumuna engel olmamaktadır.²⁴ Failin tatil günü, mesai haricinde de zimmet suçunu işlemesi mümkündür.²⁵

-
- suçunun faili olabilecektir. Bkz. İzzet Özgenç, “Kamu Görevi, Yükümlülük Suçları, Yükümlülük Suçlarına İştirak (Karar İncelemesi)”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Sayı 4, 1994, s. 340.
- ²⁰ Gökcan / Artuç, s. 7; Kamusal faaliyetin esasen kamu hizmeti olduğu ve kapsamının çizilmesi için anayasa ve idare hukuku disiplinlerinden yararlanılması gerektiğine dair bkz. Gökcan / Artuç, s. 14.
- ²¹ Siyasi bir otorite tarafından bir faaliyet kamu hizmeti olarak belirlenmiş olmalıdır. Zira bir hizmeti siyasi olarak örgütleyecek olan yasal düzenleme yapma yetkisini haiz olan siyasi iktidardır. Ancak bu biçimde kamu hizmetinin yürütülmesi için kamu harcamaları yapılabilecektir. Bkz. Gökcan / Artuç, s. 18; Siyasi bir iradeye dayanma kamusal faaliyetin yalnızca kanunla belirlenmiş olmayı gerektirmediğinin, yöntemi kanunla belirlenmekle birlikte TBMM dışında bir organın çıkardığı KHK, tüzük, yönetmeliğin de siyasi karar olduğunu belirtilmiştir. Bkz. Aydın, s. 121.
- ²² Toplum adına ve yararına bir hizmetin yürütülmesinden anlaşılması gereken, bireylerin toplum halinde yaşamasının onlara yüklediği toplumsal görevleri yerine getirmesi amacıyla örgütlenilerek yürütülen bir hizmetin bulunmasıdır. Bkz. Gökcan / Artuç, s. 13.
- ²³ Tuğrul, s. 42.
- ²⁴ Özen, Ceza Hukuku Özel Hükümler Dersleri, s. 777; Ekinci / Uslu / Çiğerci, s. 8.
- ²⁵ Artuk / Gökcan / Alşahin / Çakır, s. 909; Ekinci, s. 61.

Zimmet suçu; yalnızca kamusal yetkinin kendisine bahşedildiği kamu görevlisi tarafından işlenebilen özgü bir suç²⁶ olduğundan kamu görevlisi sıfatına sahip olmayan kişilerin bu suça katılması halinde ancak azmettiren veya yardım eden biçiminde şerik olarak sorumlulukları gündeme gelebilecektir. Suçun faili malı koruyan, gözeten, muhafaza eden kamu görevlisidir. Ancak eşyaya fiilen malik olmayan, fakat eşyayı elinde bulunduran şahısların hiyerarşik üstü durumunda bulunan şahıslar da suçun faili olabilir. Hiyerarşik üstlerin zilyet fail sayılabilmesi için kendilerine bağlı kamu görevlilerinin fiili egemenliğini engellemeleri gerekir.²⁷

a. Özel Hukuk Kişilerinin Fail Olup Olamayacağı Meselesi

Çalışmamızın bu kısmında yalnızca bazı özellikli meslek mensupları ve çalışanlarının zimmet suçunun faili olup olmayacağı değerlendirilecektir.²⁸ Kamusal bir faaliyetin yürütülmesinin ihaleye dayalı olarak özel hukuk kişilerince üstlenilmesi durumunda bu kişiler kamu görevlisi sayılmamaktadır. Gerekçede de belirtildiği gibi kamu görevlisi kapsamının belirlenmesinde kamu hizmeti görme önemli bir kriterdir. Ancak kamu hizmetinin ruhsat, müşterek emanet, imtiyaz, yap-işlet-devret gibi özel usuller ile özel kişilerce görülmesi ya da kamusal

---

²⁶ Hafizoğulları / Eşitli, s. 2; 09.04.2013 tarih ve 2012/5379 2013/2987 sayılı Yargıtay 5. CD kararı “5237 sayılı TCK’nın 40/2 maddesine göre özgü suç niteliğinde olan zimmet suçuna iştirak eden diğer kişilerin ancak azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu tutulabilecekleri nazara alınmadan kooperatifin malzeme alımı yaptığı ... İnşaat şirketinin sahibi olan bu sanığın suça ne şekilde iştirak ettiği denetime imkân verecek şekilde gerekçeleriyle karar yerince gösterilmeden sorumlu tutulmak suretiyle yazılı şekilde hüküm kurulması”; Ancak Yargıtay 5. Ceza Dairesi’nin 12.9.1986 tarih ve 4702/3496 sayılı kararında bir tekel kuruluşunda taşıyıcı işçi olarak çalışan şahsın, memur olan diğer suç ortakları ile birlikte zimmet suçunu işledikleri olayda müşterek fail olduğuna hükmetmiştir. Aktaran. Özgenç, “Kamu Görevi...”, s. 340.

²⁷ Soyaslan, s. 678.

²⁸ Daha detaylı meslek mensubu ve çalışanların ele alındığı eserler için bkz. Gökcan / Artuç; Tuğrul; Gündel.

faaliyetin ihale usulüyle özel kişilere gördürülmesi durumunda bu kişiler kamu görevlisi sayılmayacağından zimmet suçunun faili olmazlar.²⁹

Kamu kurumlarında çalışan avukatlar hariç tutulmak üzere avukatlık, 1136 sayılı Avukatlık Kanunu m. 1'e göre bir kamu hizmeti ve serbest meslektir.³⁰ TCK'nın kapsayıcı olan kamu görevlisi tanımı gereği avukat, kamu görevlisi olarak ele alındığından zimmet suçunun faili olabilmektedir.³¹ Ancak vekâlet ilişkisine dayalı olarak hareket eden avukatların; kamu görevlisi olarak değerlendirilmesi izaha muhtaçtır. Zira bu durumda avukat, kamu hukuku usulüne göre faaliyete

---

²⁹ Kütük, s. 210.

³⁰ 05.11.2012 tarih ve 2012/5257 sayılı Yargıtay 8. CD kararı "Dava konusu madde ile avukatlık mesleğinin bir serbest meslek olduğu hususu değerlendirilmeksizin sadece yürütülen hizmetin kamu hizmeti olduğundan bahisle kamu görevlilerinin uymakla yükümlü olduğu yürürlükteki mevzuat hükümleriyle getirilen kurallara benzer nitelikte bir uygulama yapılarak bu kurallar serbest meslek icra edilen avukatlar açısından da geçerli hale getirilmiştir. Yer verilen kurallarla da belirlendiği şekli ile avukatlık, sunulan hizmet açısından bir kamu hizmeti; mesleki faaliyet olarak ise bir serbest meslektir. Bu bakımdan, mesleğin kendine özgü kuralları bulunduğundan avukatlık mesleği Anayasa'da yapılan kamu görevlisi tanımı içinde değerlendirilmemektedir. Aksine bir yaklaşımla sadece yürütülen hizmetin kamu hizmeti olmasından hareketle kamu görevlilerinin tabi olduğu kurallara tabi kılınması mesleğin niteliği ve gerekleri ile örtüşmeyecektir."

³¹ Yargıtay 5. CD 14.01.2014 tarih ve 2012/12948, 2014/377 sayılı kararında "Antalya Barosuna bağlı olarak görev yapan sanığın müşteki Filiz Çokuğraş'ın vekillliğini üstlenerek Hasan Ünver'den olan alacağını tahsil amacıyla Antalya 4. İcra Müdürlüğü'nün 2008/20227 sayılı dosyası üzerinden icra takibi başlattığı, takip devam ederken alacağı haricen tahsil ettiği, bu durumu müştekiye bildirmediği gibi bilgisi ve talimatı olmadan 02/01/2009 tarihinde alaktan feragat edip çekin aslını geri aldığı, tahsil ettiği 7.454,42 TL parayı müştekiye ödemeyerek mal edindiği şeklinde gerçekleştiği kabul edilen olayda eylemin zimmet suçunu oluşturduğu gözetilmeden dosya kapsamı ve oluşa uygun düşmeyen yanılıklı hukuki değerlendirmeler ile... güveni kötüye kullanma suçundan mahkumiyet kurulması..." biçiminde avukatı kamu görevlisi olarak nitelendirmiştir. Aynı yönde senet bedelini tahsil etmek üzere vekil olan avukatın senetlerle ilgili icra takibi başlatmayıp senet ve masraf olarak aldığı 500 Türk lirası parayı müvekkile iade etmemesinin zimmet suçunu oluşturacağına dair bkz. Yargıtay 9. CD 04.06.2020 tarih ve E. 2020/489, K. 2020/321 sayılı karar.

katılmamaktadır. Avukatın TCK gereği bazı hallerde kamu görevlisi kabul edilmesi, avukatın tüm işlemlerde kamu görevlisi olarak kabul edilmesi manasına gelmemelidir.³² Nitekim doktrinde avukatların vekâlet ilişkisi gereği uhdesinde bulundurdukları mal üzerinde zimmet suçunu değil, güveni kötüye kullanma suçunu işleyebilecekleri savunulmuştur.³³

TCK m. 6/1-c uyarınca vasi de kamu görevlisi olduğundan, vesayet kararı kaldırılana kadar uhdesindeki kısıtlı veya küçüğün malvarlığını mal edinmesi halinde zimmet suçunun faili olabilecektir.³⁴

Türk Kızılay Derneği ile Türk Hava Kurumu gibi kamu yararına çalışan, bir başka ifade ile kamusal faaliyet ifa eden derneklerin görevlilerinin zimmet fiilleri değerlendirilmelidir. 5252 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un geçici 1. maddesi gereği TCK m. 5'in yürürlüğe girdiği 31.12.2008 tarihinden sonra, dernek çalışanları derneğin mal veya paralarına karşı işledikleri suçlardan dolayı zimmet suçunun faili olabileceklerdir. Yargıtay tarafından dernek çalışanlarının bu tarihten önceki fiilleri ise güveni kötüye kullanma suçu olarak değerlendirilmektedir.³⁵

3670 sayılı Milli Piyango Teşkiline Dair Kanunu'nun 12. maddesinde piyango idaresine ait malların devlet malı olduğu ve bunları çalanlar, ihtilas edenler, zimmetine geçirenler veya herhangi bir suretle suistimal eden ve piyango biletlerini taklit veya tahrif edenlerin devlet malları ve paraları hakkında işlenen suçlara göre cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır. Böylece milli piyango idaresindeki mallar üzerinde işlenen zimmet fiilleri de zimmet suçunu oluşturacaktır.

5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nun 9/son maddesinde sayılan kurumlarda görev yapan yönetici, öğretmen, uzman öğretici ve usta öğreticiler, görevleri sırasında suç işlemeleri halinde TCK

---

³² Veli Özer Özbek / Koray Doğan/ Pınar Bacaksız, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 14. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, s. 1053.

³³ 1136 sayılı Kanun'a göre avukatlık kamu hizmeti olsa da bir kamu kurumu veya kuruluşuna bağlı olarak çalışmayan ve mesleğini serbest olarak icra eden bir avukatın idare hukuku bağlamında kamu görevlisi kabul edilemeyeceği savunulmuştur. Bkz. Aydın, s. 115; Yokuş Sevük, s. 586; Tezcan / Erdem / Önok, s. 1126.

³⁴ Bkz. Yargıtay 5. CD, 23.01.2020, E. 2015/12947, K. 2020/697.

³⁵ İkinci / Uslu / Cığerci, s. 5.

kapsamında kamu görevlisi sayılacağından zimmet suçunun faili olabileceklerdir.

1163 sayılı Kooperatifler Kanunu 62/son maddesine göre yönetim kurulu üyeleri ve kooperatif memurlarının suç teşkil eden fiil ve hareketlerinden ve özellikle kooperatifin para ve malları bilanço, tutanak, rapor ve başka evrak, defter ve belgeleri üzerinde işledikleri suçlardan dolayı kamu görevlisi gibi cezalandırılır. Dolayısıyla kooperatifin yönetim kurulu üyeleri ve memurları da zimmet suçunun faili olabilecektir.

Anonim şirketlerin yönetim kurulu üyeleri özel hukuk kişisi olduklarından zimmet suçunun faili olamazlar, ancak şirkete Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) m. 133 veya İcra İflas Kanunu (İİK) m. 179 gereği kayyım atanması halinde kayyım olarak atanan kişi zimmet suçunun faili olabilecektir.³⁶

5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun'un 23. maddesinde özel güvenlik görevlilerinin görevleriyle bağlantılı olarak işledikleri suçlardan dolayı kamu görevlisi gibi cezalandırılacağı hükme bağlandığından özel güvenlik görevlileri de zimmet suçunun faili olabilecektir.

Sonuç itibariyle her somut olayda faillerin tabi oldukları özel bir kanunun bulunup bulunmadığı ve fiillerin TCK kapsamında olup olmadığı araştırılmalıdır.³⁷ Özel kanunlarda yer alan düzenlemelerle kamu görevlisi gibi cezalandırılanlar zimmet suçunun faili olabilecektir.³⁸

---

³⁶ Özen, Ceza Hukuku Özel Hükümler Dersleri, s. 777.

³⁷ Ekinci / Uslu / Ciğerci, s. 11.

³⁸ Belirtelim ki kişinin kamu görevlisi gibi cezalandırılacağı hükmü, bir kanuna dayanmalıdır. Örneğin damızlık hayvan yetiştiriciliği birliğine uygulanan İslah Amaçlı Hayvan Yetiştirici Birliklerinin Kurulması ve Hizmetleri Hakkında Yönetmelik'in 71. maddesinde "Birlik ve Merkez Birliği hakkında, Kanun ve bu Yönetmelikte hüküm bulunmayan hallerde ve vergi mevzuatı açısından 24/04/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu uygulanır" biçimindeki hükme dayanarak birlik yöneticileri zimmet suçunun faili olamaz, zira aksi durum bir yönetmelik hükmüne dayanarak suçun unsurlarından olan failin belirlenmesi demektir. Bu ise suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile bağdaşmamaktadır. Bkz. Yargıtay 5. Ceza Dairesi, 26.12.2019, E. 2015/6177, K. 2019/11988.

b. Zimmet Fiilleri Özel Kanunlarla Cezalandırılan Kişiler

Yoğun malvarlığı değeri ve para akışının olduğu bankalarda çalışanlarca gerçekleştirilen zimmet fiilleri bakımından da değerlendirme yapılmalıdır. TCK'da düzenlenen zimmet suçunun faili yalnızca kamu görevlileri veya mevzuatlarında özel bir hükümle kamu görevlisi gibi cezalandırılacağı belirtilen kişilerdir. Ancak banka personeli kamu görevlisi sayılamayacağından söz konusu suçu işlemesi mümkün değildir. 4603 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası, Türkiye Halk Bankası Anonim Şirketi ve Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketi Hakkında Kanun ile düzenleme kapsamındaki bu bankalar özel hukuk işlemlerine tabi bankalar haline getirilmiştir. Dolayısıyla banka personelleri 233 ve 399 sayılı KHK'ya da tabi olmadığından zimmet suçunun faili olmaları mümkün değildir.³⁹ Dolayısıyla gündeme gelecek cezai hüküm TCK'da düzenlenen zimmet suçu olmasa da 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 160'ta düzenlenen zimmet suçudur. Bankacılık zimmeti yaptırım bakımından genel nitelikli zimmet suçuna göre daha ağır bir yaptırıma tabi tutulmuştur.

Failin asker kişi olması halinde de Askeri Ceza Kanunu'nda özel hüküm⁴⁰ bulunduğundan TCK kapsamındaki zimmet suçu gündeme gelmeyecektir.

---

³⁹ Ali Parlar / Mustafa Akın / Muzaffer Hatipoğlu, Bankacılık Ceza Kanunu, Yayın Matbaacılık, Ankara, 2010, s. 204.

⁴⁰ m. 131 "Askeri bir hizmet yaparken veya vazifeyi suistimal ederek bir hizmet veya vazifeden ötürü tevdi veya emanet edilmiş olan para veya kıymeti ne olursa olsun bir eşyayı yahut kendisine tevdi veya emanet edilmiş olmasa bile her türlü askeri erzak, eşya ve hayvanları çalanlar veya zimmetine geçirenler, yahut ihtilas edenler veya satanlar, yahut rehine verenler ve bunları bilerek satın alanlar veya rehin kabul edenler veya gizliyenler beş seneye kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılırlar. Az vahim hallerde, altı aydan üç seneye kadar hapis cezası hükmolunur. Çalınan veya rehin edilen mallar bulunursa geri alınır. Yok edilen eşya, hayvan ve sairinin değerlerinin ödettirilmesine de hükmolunur.

Yukarıki fıkrada yazılı fiiller silah, cephaneye veya her hangi bir müdafaa vasıtasına taallük ederse ceza arttırılır.

Yukarıki iki fıkrada yazılı fiiller seferberlikte yapılırsa yapanlar hakkında on seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis, az vahim hallerde iki seneden aşağı olmamak üzere beş seneye kadar ağır hapis cezası verilir."

2. Suçun Konusu

Suçun konusu, kamu görevlisinin görevi nedeniyle zilyetliği kendisine devredilmiş olan veya koruma ve gözetim yükümlülüğü altında bulundurduğu maldır. Önemli olan malın kamu görevlisinde bulunması veya bir şekilde kamu görevlisinin eline geçmesi olmayıp kamu görevlisine görevi nedeniyle teslim edilmiş olmasıdır.⁴¹

765 sayılı TCK'nın aksine TCK para, para yerine geçen evrak, senet ve sair mallar şeklindeki ifade yerine daha kapsayıcı olan "mal" ifadesini tercih etmiştir. Madde gerekçesinde suçun konusunun taşınır ve taşınmaz mal⁴² olabileceği belirtilmiştir. Ayrıca malın mülkiyetinin devlete, herhangi bir kamu kurumuna ya da herhangi bir kişiye ait olması arasında fark bulunmamaktadır. Mal kavramından ne anlaşılacağı değerlendirilmelidir. Ceza hukuku niteliği ile bağdaştığı ölçüde medeni hukuk kavramlarını benimsediğinden mal kavramının sınırlarının çizilmesinde medeni hukuktan yararlanılabilir. Hukuki anlamda mal bir eşya olup; maddi bir varlığa sahip, üzerinde hakimiyet kurulması mümkün olan, sınırlanabilen, insan dışı ekonomik değeri olan her türlü nesnedir.⁴³

Mülkiyet konusu olabilen mal, maddi nitelikte olabileceği gibi kanunun mal saydığı telif hakkı, ticaret unvanı, markalar da olabilir.⁴⁴ Ekonomik değeri olan doğal kuvvetler, elektrik enerjisi, doğalgaz, su da suçun konusu olabilir.⁴⁵ Bazı müelliflere göre suçun konusu malın,

---

⁴¹ Özbek / Doğan / Bacaksız, s. 1049.

⁴² Mülga TCK döneminde taşınmaz malların zimmet suçunun konusunu oluşturup oluşturmayacağı tartışmalıydı, ancak TCK'nın gerekçesinde taşınmazların da suçun konusu olabileceği belirtilmiştir. Yine de Özen'e göre madde metninde bu hususun zikredilmemiş olması eksiklidir. Ayrıca taşınmazın tapulu ya da tapusuz olmasının da suçun oluşumu bakımından bir önemi bulunmasa da uygulamada karşılaşılmaması güçtür. Bkz. Özen, Ceza Hukuku Özel Hükümler Dersleri, s. 773.

⁴³ Kemal Oğuzman / Özer Seliçi / Saibe Oktay Özdemir, Eşya Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2017, s. 8.

⁴⁴ Hak ve alacakların zimmet suçunda konu olabileceğine dair bkz. Özen, Ceza Hukuku Özel Hükümler Dersleri, s. 774; Okuyucu Ergün, s. 76.

⁴⁵ Erdal Baytemir, Açıklamalı İçtihatlı Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar ile Banka Zimmeti, Ankara, Adalet Yayınevi, 2011, s. 17; Ekonomik değeri ifade eden ve cismani olarak mevcut olan her şeyin

manevi değerinin bulunması halinde ekonomik değerinin olup olmadığının önemi bulunmamaktadır.⁴⁶ Kanaatimizce malın ekonomik ya da manevi değerinden ziyade kanuni tanım dikkate alınarak failin görevi kapsamında zilyet olduğu ya da koruma ve gözetim yükümlülüğünün bulunduğu durumda zimmet suçunun oluşacağı kabul edilmelidir.

İnsan vücudu mal kapsamında değerlendirilmez. Fakat insan vücudunun bir parçası, vücuttan ayrıldıktan sonra mal durumuna gelirse söz gelimi çekilen diş, kesilen saç, bunlar mal olarak kabul edilebilir.⁴⁷ Takma diş, peruk gibi yapay uzuvlar da vücuttan ayrılabilmeleri mümkünse mal niteliğini haizdir.⁴⁸ Cesedin hukuki niteliği tartışmalı olmakla beraber mal olmadığı kabulü, baskın görüştür. Bu nedenle söz gelimi mezarlıkta yetkili bir kamu görevlisi tarafından bir cesedin kemiklerinin alınması halinde kamu görevlisi TCK m. 130/2 uyarınca ölünün ceset ve kemiklerini tahkir suçundan cezalandırılacaktır.⁴⁹ Söz konusu insan uzvunun, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu uyarınca bir kültür varlığı olması halinde ise bu Kanun uyarınca bir koruma gündeme gelecektir. Söz gelimi müzede görevli bir kamu görevlisinin koruma ve gözetim yükümlülüğü altında bulunan lahit ve mumyayı zimmetine geçirmesi fiili Kanun'un 65. maddesi uyarınca cezalandırılacaktır.

Bir kamu görevlisinin idaresi altındaki kişileri şahsi çıkar için çalıştırmasının zimmet suçunu oluşturup oluşturmayacağı tartışmalıdır. İtalyan Yüksek Mahkemesi bir kararında jandarma okul komutanının kendisine ve diğer subay ve astsubaylara ait otomobillerin tamir ve bakımında garaj bakım atölyesinde çalışan personeli kullanmasını zimmet olarak değerlendirmiştir. Ancak bu kararın hilafına bir insanın şahsi işte çalıştırılmasının kol gücünün suçun konusunu oluşturamayacağı

---

zimmet suçunun konusu olabileceği kanaatinde bkz. Özbek / Doğan / Bacaksız, s. 1048; Suçun konusunun ekonomik değere veya yararlılığa sahip olması gerektiğine dair ayrıca Okuyucu Ergün, s. 73.

⁴⁶ Kütük, s. 211.

⁴⁷ Oğuzman / Seliçi / Oktay Özdemir, s. 5.

⁴⁸ Oğuzman / Seliçi / Oktay Özdemir, s. 6.

⁴⁹ Özen, Ceza Hukuku Özel Hükümler Dersleri, s. 774; 765 sayılı TCK döneminde bu suça tekabül eden ölünün kemiklerini alma suçu (m. 178) uyarınca failin cezalandırılacağına dair bkz. Erem, s. 39.

nedeniyle zimmet suçunun oluşmayacağı savunulmaktadır.⁵⁰Yine Türk doktrininde de bir kimsenin emeğinden haksız olarak yararlanması insan hizmetinin mal olmadığı gerekçesiyle üzerinde zilyetlik tesis edilemeyeceğinden zimmet suçuna vücut vermeyeceği ve şartları mevcutsa görevi kötüye kullanma suçunun oluşacağı savunulmuştur.⁵¹İnsanların çalıştırılması ile bir çıkar elde ediliyor yahut fail bir borçtan kurtuluyorsa dahi çalıştırma esasen yasal olmadığından ve bu nedenle de elde edilen çıkar meşru bir zeminden elde edilmediğinden zimmet suçunun oluşmayacağı savunulmuştur.⁵² Kanaatimizce bu halde insan emeği, kamu görevlisine zilyetliği devredilmiş bir eşya ya da koruma ve gözetim yükümlülüğü altında bulundurduğu bir eşya olmadığından zimmet suçu oluşmayacaktır; şartları varsa iş ve çalışma hürriyetinin ihlali veya insan ticareti suçları gündeme gelebilecektir.

a. Zilyetliğin Kamu Görevlisine Görevi Sebebiyle Devredilmiş Olması

Suçun konusu malın zilyetliği, kamu görevlisine görevi sebebiyle devredilmiş olmalı ve kamu görevlisi bu devri kabule kanuni, idari veya adli görevlendirme ile yetkili olmalıdır.⁵³ Yani malın teslimi ve kamu görevi arasında nedensellik bağı bulunmalıdır.⁵⁴Ayrıca kamu görevlisi görevi gereği malın zilyetliğini teslim alma hususunda görevli ve yetkili olmalıdır.⁵⁵ Kişinin şahsi olarak kamu görevlisine güven duyup malının zilyetliğini devretmiş olması, zimmet suçunu oluşturmaz.⁵⁶ Her somut olayda malın zilyetliğinin devrinde kamu görevlisinin zilyetliği kabule yetkili olup olmadığının araştırılması gerekir. Genel olarak yetkilendirme varsa ayrıca o kapsamdaki her iş bakımından yetkilendirme şartı

⁵⁰ Turabi, s. 76.

⁵¹ Tezcan / Erdem / Önok, s. 1128; Özen, Ceza Hukuku Özel Hükümler Dersleri, s. 774; Parlar, s. 2677.

⁵² İsmail Malkoç, Yeni Türk Ceza Kanunu Uygulamasında Zimmet-İrtikap-Rüşvet Suçları, Malkoç Kitabevi, Ankara, 2010, s. 3.

⁵³ Ekinci / Uslu / Cığerci, s. 13.

⁵⁴ Özgenç, Zimmet Suçu, s. 16; Özen, Ceza Hukuku Özel Hükümler Dersleri, s. 775.

⁵⁵ Özen, Ceza Hukuku Özel Hükümler Dersleri, s. 776.

⁵⁶ Kütük, s. 211; Bu durumda güveni kötüye kullanma suçunun oluşacağına dair bkz. Özen, Ceza Hukuku Özel Hükümler Dersleri, s. 775.

aranmaz.⁵⁷Ancak yetkilendirmeye dair yasal bir engelin olup olmadığı, ilgili kamu görevlisi ya da kamu görevlisi gibi cezalandırılacak kişinin tabi olduğu mevzuata bakılarak tespit edilmelidir.

Kamu kurumlarında kullanılan eşya, malzeme ve taşıtların kurumların ayniyatına kaydedilmesi halinde bu mallar ayniyat memurunun sorumluluğunda bulunacağından görevi gereği memur bunlara zilyettir ve bu malları zimmetine geçirmesi zimmet suçuna vücut verir.⁵⁸

b. Kamu Görevlisinin Mal Üzerinde Koruma ve Gözetim Yükümlülüğünün Bulunması

“Koruma ve gözetimle yükümlü olunan mal” ifadesi zilyetlikten daha kapsamlıdır ve failin görevi gereği hakimiyeti altında bulunan tüm malları kapsar.⁵⁹ Koruma ve gözetim yükümlülüğü, suça konu malın korunmak üzere kamu görevlisine bırakılması ile doğar. Ancak koruma ve gözetim yükümlülüğünün kaynağı kanun, yönetmelik ve sair idari düzenlemedir.⁶⁰ Malın zilyetliği devredilmemiş de olsa mevzuat gereği bir kamu idaresinde kamu görevlisinin kamu malları üzerinde koruma ve gözetim yükümlülüğünün olması mümkündür. Örneğin bir kamu idaresinin başındaki belediye başkanı, okul müdürü yani hiyerarşik amir, koruma ve gözetim yükümlülüğünün bulunduğu mallar üzerinde gerçekleştirdiği zimmet fiilleri nedeniyle zimmet suçundan sorumlu olacaktır.⁶¹

---

⁵⁷ İkinci / Uslu / Çiğerci, s. 14.

⁵⁸ Bayram Turgut, “Basit ve Nitelikli Zimmet Suçu”(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2002, s. 56; Erem, s. 40.

⁵⁹ Kütük, s. 212; Hafizoğulları / Özen'e göre koruma ve gözetimden anlaşılması gereken malı, muhafaza, denetim veya sorumluluğu altında bulundurmaktır. Bkz. Hafizoğulları / Özen, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Millete ve Devlete Karşı Suçlar, s. 12.

⁶⁰ Sözlü olarak yapılan görevlendirme ile zilyet olunan malda zimmet suçunun oluşmayacağına dair bkz. Özen, Ceza Hukuku Özel Hükümler Dersleri, s. 776; Yetkilendirme veya görevlendirmenin geçici/sürekli ya da sözlü/yazılı olmasının suçun oluşumu bakımından önemi olmadığına dair bkz. İkinci, s. 67.

⁶¹ İkinci / Uslu / Çiğerci, s. 15.

Kamu idaresi; banka hesaplarını ve kamu alacaklarını bilgisayar sistemleri üzerinden kamu görevlilerinin kontrolüne ve tasarrufuna bırakmışsa bu durumda da zimmet suçu, bu banka hesapları ve kamu alacakları üzerinde işlenebilecektir. Nitekim 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile harcama yetkilisi, gerçekleştirme görevlisi, muhasebe yetkilisi, muhasebe mutemedi gibi kişilerin kuruma ait para ve malvarlığı değerleri üzerinde koruma ve gözetim yükümlülükleri olduğu düzenlenmiştir ve bu kişiler zimmet suçunun faili olabilecektir.⁶²

Kamu görevlisinin zilyetliğinde bulunmayan ya da koruma ve gözetim yükümlülüğü altında bulunmayan bir şeyi mal edinmesi halinde zimmet suçu işlenmemektedir. Örneğin kişinin düzenlediği ödeme belgelerine daha önce ödenmiş faturaları mükerrer şekilde ekleyerek fazla miktarda parayı mal edinmesi halinde zimmet suçu değil, dolandırıcılık suçu söz konusudur, zira mal edinilmiş para ne kişinin zilyetliğindedir ne de koruma ve gözetim yükümlülüğü söz konusudur.⁶³

3. Mağdur

Zimmet suçunda korunan hukuki değer dikkate alındığında mağdur toplumu oluşturan herkestir.⁶⁴ Ancak ayrıca bir mağdur varsa örneğin özel bir kişiye ait mal suça konu edilmişse ayrıca bu kişi de mağdurdur.⁶⁵ Ancak bazı yazarlara göre bu suçla kamu idaresinin

---

⁶² Kütük, s. 212.

⁶³ Yargıtay 5. Ceza Dairesi, 12.02.2020, E. 2015/10091, K. 2020/4847.

⁶⁴ Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, s. 911; Yüksektepe, s. 336; Parlar, s. 2679; Korunan hukuki değeri nazara alarak mağdurun belirlenmesi gerektiğine dair görüş için bkz. Özen, Ceza Hukuku Özel Hükümler Dersleri, s. 778-779. Yazara göre zimmet suçu ile kamu idaresine duyulan güven ve devletin mali çıkarları korunmakta olup sistematik yorum da yapıldığında kamu idaresi korunmaktadır, bu nedenle devlet ilk sırada mağdurdur. Zimmete konu olan malın üçüncü kişiye ait olması halinde ise toplum üçüncü sırada mağdurdur. Bu nedenle zimmet çok mağdurlu (pluri offensivi) bir suçtur. Çok mağdurlu suç olmasının önemi ise kendisini zincirleme suç hükümlerinde göstermektedir. Bu durumda ilk ve öncelikli mağdur dikkate alınmalıdır. Tek suç ile birden fazla mağdur olduğundan TCK m. 43/2 yazara göre uygulanmamalıdır.

⁶⁵ Koca / Üzülmüş, s. 923; Yokuş Sevik, s. 586; Ekinci, s. 65.

işleyişine duyulan güven korunduğundan suçun konusu olan malın sahibi belirli bir gerçek kişi de olsa suçun mağduru o kişi olamaz, dolayısıyla zimmet mağdursuz suçlardandır.⁶⁶ Kanaatimizce bu halde suçun konusu eşyanın sahibi belirli bir kişi, suçun konusu kendisine ait olduğu için mağdurken toplum ise korunan hukuki değerın sahibi olduğu için ayrıca mağdurdur. Devlet tüzel kişiliği ise suçtan zarar görendir.⁶⁷

4. Fiil

Bu suçta fiil, zimmete geçirme yani malik gibi o mal üzerinde tasarruf etme imkânına sahip olmaktır. Suça konu malın failin ya da bir üçüncü kişinin zimmetine geçirilmesi arasında bir fark bulunmaz. Üçüncü kişi, kamu ya da özel hukuk tüzel kişisi de dahil herkes olabilir.⁶⁸TCK m. 247'nin gerekçesinde tasarrufun nasıl gerçekleşebileceği sınırlı sayıda olmayan örneklerle belirtilmiştir. Bu çerçevede suç konusu şeyin mal edinilmesi, amacı dışında kullanılması, tüketilmesi, bir başkasına verilmesi şeklinde suç işlenebilir. Zimmet serbest hareketli bir suçtur. Ancak failin malı bozması, imha etmesi, yok etmesi gibi fiiller zimmete geçirme kapsamında değildir.⁶⁹ Ayrıca malın harcanması veya kullanım miktarının failin yetki, tercih ve inisiyatifine bırakıldığı durumlarda gereğinden çok kullanılması da zimmet suçunun oluşumuna sebebiyet vermez.⁷⁰ Yahut söz gelimi idarenin takdir yetkisini kullanarak hiç kullanılmayan bir yolu asfalt ile kaplatması gibi kamu görevlisinin kendisine görevi gereği tevdi edilen malı ya da parayı iyi idare edememesi, israf etmesi de zimmet suçunu oluşturmaz.⁷¹

⁶⁶ Özbek / Doğan / Bacaksız, s. 1056.

⁶⁷ Mehmet Emin Artuk / Ahmet Gökçen/ Mehmet Emin Alşahin / Kerim Çakır, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 13. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019, s. 374; Tüzel kişilerin hem mağdur hem suçtan zarar gören olabileceğine dair bkz. Mustafa Özen, Ceza Hukuku Genel Hükümler Dersleri, 4. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019, s. 290.

⁶⁸ Hafizoğulları / Eşitli, s. 14.

⁶⁹ Özbek / Doğan / Bacaksız, s. 1059.

⁷⁰ Kütük, s. 209.

⁷¹ Özbek / Doğan / Bacaksız, s. 1058; Tezcan / Erdem / Önok, s. 1135.

Zimmete geçirme, icrai ve ihmali davranışla gerçekleştirilebilir.⁷² Kamu görevlisinin kasadaki bir miktar parayı cebine koyması, koruma ve gözetim yükümlülüğü altında olan bir malı alıp götürmesi icrai davranışla gerçekleştirilen zimmet suçu iken; yazı işleri müdürü ya da tahsil memurunun idare adına tahsil ettiği parayı usulsüz şekilde kendi açtığı hesapta faizle değerlendirdikten sonra idarenin hesabına yatırması veya zilyetliği altında bulunan malı işçilerin sehven kendi malları arasına dahil ettiğini fark edip müdahale etmeyen memurun fiili ihmali davranışla gerçekleştirilen zimmet suçudur.⁷³

Kamu görevlisinin; görevi nedeniyle zilyet olduğu malı, devir amacı dışında olup da kamu idaresinin başka bir amacı için kullanması halinde zimmet suçunun oluşup oluşmayacağı tartışmalıdır. Suçun bu durumda da oluşacağını savunan görüşe göre; mal, mutlaka devir amacı doğrultusunda kullanılmalıdır. Zira kamu görevlisinin görevinin gerekleri ile bağdaşmayan tasarrufta bulunması halinde kamu idaresinin bir intizam dahilinde işlemesi engellenecektir. Diğer görüşe göre ise mal, özgülenme amacı dışında kullanılsa da zimmet suçu oluşmayacak, şartları varsa tamamlayıcı bir suç tipi olan görevi kötüye kullanma suçu gündeme gelebilecektir.⁷⁴ Zimmet suçunun oluşması için fiilin, kamu görevlisi ya da üçüncü bir kişi için herhangi bir şahsi menfaat temin etme amacıyla işlenmesi gerekmektedir.⁷⁵ Söz gelimi kamu görevlisinin politik ya da idari seçimleri kazanmak için keyfi olarak bir malı, görev gereği olmamasına rağmen kullanması halinde zimmet suçunun oluşacağı savunulmuştur.⁷⁶ Ancak malı, kamunun menfaatine kullanmışsa bu durumda şartları varsa görevi kötüye kullanma suçunun oluşacağı ileri sürülmüştür.⁷⁷

---

⁷² 01.12.1997 tarih ve 9669/10536 sayılı Yargıtay 4. CD kararı “noter olan sanığın damga vergisi, noterlik harcı, değerli kağıt bedeli ve katma değer vergisi olarak tahsil ettiği paraları yetkili makama yatırmama biçimindeki eylemlerinin ... zincirleme zimmet suçunu oluşturacağı...”.

⁷³ Taner Gülşen, “Zimmet Suçu”(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2011, s. 52.

⁷⁴ Baytemir, s. 32-33.

⁷⁵ Baytemir, s. 33.

⁷⁶ Soyaslan, s. 680; Erman Topal, “Zimmet Suçları”(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2008, s. 51.

⁷⁷ Özbek / Doğan / Bacaksız, s. 1059.

Zimmet konusunu karşılayacak teminatın varlığı yani bir kamu kurumunda muhtemel suiistimallere karşı alınan teminat, suçun oluşmasını engellemez. Bu alınmış olan teminat ileride meydana gelebilecek suçun cezalandırılmamasını değil, muhtemel idari zararları teminat altına alma amacına yönelik olduğundan zimmet suçunun oluşumuna engel teşkil etmez.⁷⁸ Ancak diğer şartlar da varsa cezayı azaltır.⁷⁹

Zimmet bir zarar suçudur.⁸⁰ Kamu görevlisinin zimmetine geçirdiği malvarlığı değerini iade etmesi ya da doğan zararı etkin pişmanlık hükümlerine göre karşılamış olması suçun zarar suçu olduğu gerçeğini değiştirmemektedir. Ancak Yargıtay'ın bazı kararlarında zimmet suçunun oluşması için zarar tehlikesinin doğmasını yeterli görmesi⁸¹ zimmet suçunu bir tehlike suçu olarak yorumlamak manasındadır ve isabetsizdir.

---

⁷⁸ Koca / Üzülmüş, s. 929; Hüseyin Avsallı, "Zimmet Suçu" (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2006, s. 30.

⁷⁹ Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, s. 904.

⁸⁰ Koca / Üzülmüş, s. 930; Özgenç, Zimmet Suçu, s. 29; Zimmetin bir tehlike suçu olduğuna dair bkz. Özen, Ceza Hukuku Özel Hükümler Dersleri, s. 773. Yazar, bir makam aracı şoförünün aracı şahsi işlerinde kullanması durumunda aracın yakıt bedelini kendisi karşılamış olsa dahi zimmet suçunun oluşacağını savunmuştur. Bkz. Özen, s. 785; Bazı hallerde ekonomik olarak bir zarar oluşmasa da zimmetin kendine özgü bir zarar suçu olduğu ileri sürülmüştür. Bkz. Hafizoğulları / Özen, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Millele ve Devlete Karşı Suçlar, s. 13.

⁸¹ Yargıtay 5. Ceza Dairesi 1574/8181 09.12.2002 "Zimmet suçunun oluşması için görev gereği ve yasal olarak tevdi olunan malların hâksiz şekilde mal edinilmesi ve bunun sonucunda idarenin zarara uğraması veya zarar olasılığı ile karşı karşıya bulunmasının koşul olduğu, sanıkların çöp veya moloz döküm alanına nakledip atmaları gereken molozlar arasında hurda demirleri satmaları eylemi iddia edildiği gibi sabit olsa dahi zarar, zarar tehlikesi doğurmadığından zimmet olarak nitelendirilmesi mümkün değildir."; Ankara Etlik Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü'nde ambar memuru olan sanığın son kullanma tarihleri geçmiş ve hayvan tedavisinde kullanılması mümkün olmayan ilaçları diğer veteriner sanık aracılığıyla başka bölgelerde satışı sağlayıp menfaat temin ettiği olayda zimmet suçunun "eylem sonucunda müdahil hazine yönünden oluşmuş

Fail görevi gereği zilyet olduğu ya da koruma ve gözetim yükümlülüğü bulunan malı zimmetine geçirdiğinde yani kendisi ya da bir üçüncü kişi için malik gibi tasarruf ettiği anda suç tamamlanır. Zimmet suçu sırf hareket suçu niteliğinde olup ani hareketlidir. Eğer mal edinilen şey bir miktar para ise ve kamu görevlisinin bu parayı belli bir süre sonunda görevi gereği bir büroya teslim etmesi gerekliyse teslimde gecikildiği anda suç tamamlanır.⁸²

5. Nitelikli Haller

TCK m. 247/2’de düzenlenen zimmetin açığa çıkmamasını sağlamaya yönelik hileli davranışlarla işlenmesi, zimmet suçunun daha fazla cezayı gerektiren nitelikli hali iken TCK m. 249’da düzenlenen malın değerinin azlığı hali ise daha az cezayı gerektiren bir nitelikli haldir.

765 sayılı TCK’da zimmet ve nitelikli zimmet eylemlerinin kamu bankaları aleyhine işlenmesi daha fazla cezayı gerektiren nitelikli haldi. Fiilin kamu bankasına karşı işlenmesi için failin bu bankanın mensuplarından biri olması, zimmetine geçirdiği para, para hükmündeki evrak ve diğer malın kendisine görevi sebebiyle tevdi edilmiş ve bunlara fiilen veya hukuken zilyet olması yeterli olmayıp, bunların aynı zamanda bankaya ait olması gerekirdi.⁸³ Ancak TCK’da bu hal düzenlenmemiş, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 160 kapsamındaki zimmet suçunu gündeme getirecektir.

Yine 765 sayılı TCK’da 202-218. maddelerde yazılı suçların emir ve idare yetkisine sahip olanlar ve hakim ve savcılarca işlenmesi cezayı artıran bir halkan TCK’da bu hale yer verilmemiştir.

---

veya olası zarardan söz edilemeyeceğinden” bahisle oluşmadığına karar vermiştir. Aktaran. Özgenç, Zimmet Suçu, s. 31.

⁸² Soyaslan, s. 680.

⁸³ Erol Çetin, Açıklamalı-İçtihatlı Ceza Hukukunda ve Özel Yasalarda Memur, Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanma Usulü ve Memur Suçları, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2003, s. 678.

a. Hileli Faaliyette Bulunmak

TCK m. 247/2'ye göre suçun zimmetin açığa çıkmamasını sağlamaya yönelik hileli davranışlarla işlenmesi hali daha fazla cezayı gerektiren nitelikli haldir. 765 sayılı TCK'da bu hal, "dairesini aldatacak ve fiilin açığa çıkmamasını sağlayacak her türlü hileli faaliyette bulunmak suretiyle işlenmesi" olarak ifade edilmiştir. Zimmet suçundaki hile malı zimmete geçirme amacıyla değil, suçun delillerini gizlemeye yönelik bir davranıştır.⁸⁴ Nitekim kamu görevlisi, zilyetliği görevi nedeniyle kendisine devredilmiş veya koruma ve gözetimi ile yükümlü olduğu malvarlığı değerini zimmete geçirmeden evvel, bunun açığa çıkmamasına yönelik hileye başvurmuşsa bu nitelikli hal gündeme gelir. Zimmet suçu malvarlığı değerinin zimmete geçirilmesi ile tamamlandığından bu aşamadan sonra gerçekleşen fiiller bağımsız suçlara vücut verecektir.⁸⁵ Bazı yazarlarca hilenin suçun delillerini gizlemeye yönelik bir davranış olmasından bahisle suçun delillerinin gizlenmesi ve hileli davranış arasında nedensellik bağı bulunması ve zimmetin açığa çıkmasını engelleyecek elverişliliğe sahip olması gerektiği ifade edilmiştir. Hile, ilk bakışta anlaşılabilir mahiyette olmamalıdır.⁸⁶ 765 sayılı TCK'da nitelikli zimmetin söz konusu olabilmesi için yapılan hilenin aldatıcı niteliğinin olması şart tutulmuş iken TCK açısından failin hareketinin aldatma amacına yönelik olması yeterli görülmüştür.⁸⁷

---

⁸⁴ Hafizoğulları / Eşitli, s. 24.

⁸⁵ Özgenç, Zimmet Suçu, s. 39-40.

⁸⁶ Özbek / Doğan / Bacaksız, s. 1060; Özen, Ceza Hukuku Özel Hükümler Dersleri, s. 797; Özgenç, Zimmet Suçu, s. 40; 09.10.2007 tarih ve E.10097 K.7478 sayılı Yargıtay 5. CD kararı "Zimmetin ortaya çıkmaması için gerçekleştirilen hileli davranışın olağan ve basit bir denetim, araştırma ve karşılaştırmayla ilk bakışta kolayca ve kesin biçimde anlaşılabilir nitelikte olduğu, nitekim eylemin ilgililerce derhal fark edilerek dava konusu yapılmasına nazaran sanığın eyleminin basit zimmet niteliğinde bulunduğu gözetilmeyerek yazılı şekilde nitelikli şekilde hüküm kurulması, kanuna aykırıdır."

⁸⁷ Aslan, s. 61.

b. Değer Azlığı

Zimmete konu olan malın değerinin az olması cezada indirim nedenidir.⁸⁸ Değer azlığı, TCK m. 247'nin gerekçesinde belirtilen hoşgörülebilir bir tasarruf olduğundan fiilin cezalandırılmaması halinden farklı bir düzenleme olup cezada indirim sebebidir. Değer azlığının nasıl belirleneceğine ilişkin çeşitli görüşler mevcuttur: Bir görüşe göre değer belirlenirken mağdurun veya failin durumu göz önüne alınmayıp normal bir vatandaş ölçüsünden hareket edilmelidir.⁸⁹ Başka bir görüşe göre ise her somut olayda hakim, zimmete konu olan malın objektif ve sübjektif değerini birlikte göz önüne almalı ve fiili bir bütün olarak değerlendirerek değer az olup olmadığına karar vermelidir.⁹⁰ Zimmet, zincirleme suç biçiminde işlenmişse failin lehine hareket ederek malın toplam değeri dikkate alınmalıdır.⁹¹

B. Manevi Unsur

Taksirli haline yer verilmeyen zimmet suçu ancak kasten işlenebilir. Hatta doktrinde bazı yazarlarca kamu görevlisinin malın görevi nedeniyle devredilmiş ya da koruma ve gözetimi altında olduğunu bilerek, kendisi ya da bir üçüncü kişiye menfaat sağlamayı isteyerek hareket etmesinin arandığını ve zimmet suçunun yalnız doğrudan kastla işlenebileceği savunulmuştur.⁹² Kanaatimizce zimmet suçu olası kastla da işlenebilir, zira *wider besseres wissen* minvalinde bir ifade suçun kanuni tanımında yer almamaktadır.

---

⁸⁸ Malın değeri yerine nitelikli hal olarak elde edilen yararın dikkate alınması gerektiği olması gereken hukuk bakımından önerilmiştir. Örneğin beş milyar paranın kullanıldıktan sonra bankaya yatırılması faiz gelirini etkilemektedir. Bu durumda bir gün bankaya geç yatırılan para örneğinde suçun konusu malın değeri az değildir, oysa fail açısından elde edilen değer azdır. Bu nedenle de cezada indirim yapılamayacaktır. Bkz. Tezcan / Erdem / Önok, s. 1146.

⁸⁹ Soyaslan, s. 682.

⁹⁰ Özbek / Doğan / Bacaksız, s. 1050.

⁹¹ Özen, Ceza Hukuku Özel Hükümler Dersleri, s. 804.

⁹² Necati Meran, Zimmet Rüşvet İrtikap Görevi Kötüye Kullanma Suçları, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014, s. 63.

Kamu görevlisinin dikkatsizliğinden kaynaklanan zararlar ya da başka taksirli davranışlar zimmet suçunu oluşturmaz.⁹³ Kamu görevlisinin malı kötü kullanması sonucu değerini azaltması veya malın kayba uğraması halinde, bunun ortaya çıkmaması için hileli davranışlarda bulursa dahi failde zimmet suçunun işlenmesi kastı bulunmadığından suç oluşmayacaktır.⁹⁴ Aynı şekilde mal edinme kastı bulunmayan hesap hataları da zimmet suçunu oluşturmayacaktır.⁹⁵ Kamu görevlisinin, malı dikkatsizlik sonucu kaybetmesi halinde de kanaatimizce zimmet suçu oluşmayacaktır.⁹⁶ Örneğin bankaya yatırması gereken okul aidatları ve okul giderlerine ilişkin kayıtları özensiz tutan okul müdürünün mal edinme kastı bulunmayan fiili zimmet olarak nitelendirilmemelidir.

Kamu görevlisinin mal edinme kastı bulunmaksızın yalnızca malı kullanması ve geri verme iradesi ile hareket etmesi halinde kullanma zimmeti gündeme gelmektedir.⁹⁷ Kullanma zimmeti 765 sayılı TCK döneminde mevcut olmayıp Yargıtay içtihatları ile oluşturulmuştu. Failin zimmet suçunda kastı, temellük kastı ve faydalanma kastı olarak ayrılıp faydalanma kastının olması halinde fail kullanma zimmeti suçu işlemiş kabul edilmekteydi. Kullanma zimmeti ise suçta ve cezada kanunilik ilkesine aykırı olarak daha az cezai müeyyideye tabiydi. Bazı yazarlarca failin soruşturma başladıktan sonra malı iade etmesi halinde, mal edinme kastıyla hareket ettiği ancak etkin pişmanlık duyduğuna ilişkin düşünce mevcutsa da aksinin yan delillerle ispatlanması durumunda failin kastının kullanma zimmetine ilişkin olduğu ifade edilmiştir.⁹⁸

TCK m. 247/3 zimmet suçunun, malın geçici bir süre kullanıldıktan sonra iade edilmek üzere işlenmesi halinde cezada indirime gidilmesini öngörmüştür. Fail, kullanma zimmetinde mal edinme kastı

⁹³ Ekinci / Uslu / Çiğerci, s. 18.

⁹⁴ Koca / Üzülmüş, s. 932; Özbek / Doğan / Bacaksız, s. 1067.

⁹⁵ Kütük, s. 213.

⁹⁶ Örneğin muhtar olarak görev yapan sanık, muhtarlık görevi sona ermesine rağmen kendisine zimmetlenen tabanca ve ruhsatı kaybettiğini belirtmiş, ancak resmi makamlara durumu bildirmemiştir ve bunları iade etmemiştir. Yargıtay isabetli olarak bu halde de suçun zimmeti oluşturup oluşturmadığını tespit için ağır ceza mahkemesince yargılamanın yürütülmesi gerektiği kanaatindedir. Bkz. Yargıtay 9. CD, 04.06.2020, E. 2020/762, K. 2020/327.

⁹⁷ Meran, s. 63.

⁹⁸ Meran, s. 63.

olmaksızın tahsis amacına aykırı olarak malı kullanmaktadır.⁹⁹ Kullanma zimmetinin oluşabilmesi için suçun konusu mal iade edilebilir olmalıdır; nitekim çoğunlukla harcanabilir, tüketilebilir nitelikte para, su, enerji, akaryakıt gibi misli mallar üzerinde kullanma zimmeti işlenmektedir.¹⁰⁰ Kullanma zimmetinde mal üzerinde malikin bulunabileceği tasarruflarla zimmet olgusu ortaya çıktığından suçun konusunu oluşturanın malın kendisi değil, kullanma ile elde edilen yarar olduğu ifade edilmiştir.¹⁰¹ Kamu görevlisi malı geçici bir süre kendi kullanabileceği gibi başkasına da kullandırabilir. Mal geçici bir süre kullanılıp iade edildiği anda suç işlenmiş olur. Kullanma zimmetine konu malın kullanım süresinin uzunluğunun bir önemi yoktur. Ancak oldukça uzun süreli kullanım ve hatta bu süre sonunda da malın iade edilmemesi halinde failin kastının kullanma zimmeti olmayıp temellük kastına sahip olduğu yorumu yapılabilecektir.¹⁰²

Kamu görevlilerinin görevleri dolayısıyla kendilerine tahsis edilmiş eşyaları özel işlerinde kullanıp iade etmeleri halinde zimmet suçunun oluşup oluşmayacağı değerlendirilmelidir. Doktrinde kamu görevlisinin malik gibi tasarrufta bulunup bulunmadığına göre değerlendirme yapılması gerektiği ileri sürülmüştür. Söz gelimi dairedeki bilgisayarını eve götürüp şahsi işinde kullanan memurun bilgisayarı geri getirmesi halinde malik gibi tasarrufta bulunma şartı gerçekleşmediğinden suç oluşmayacaktır.¹⁰³

Kamuya ait bir paranın, kullanma zimmetine konu olup olamayacağı doktrinde tartışılmıştır. Yargıtay 5.CD'nin içtihatlarına göre genel olarak ihbar, uyarı, denetim ve şikayet olmaksızın failin mal veya parayı geçici bir süre kullanıp aynen iade etmesi halinde kullanma zimmetinden sorumluluk gündeme gelecektir.¹⁰⁴

---

⁹⁹ Soyaslan, s. 679.

¹⁰⁰ Özbek / Doğan / Bacaksız, s. 1061.

¹⁰¹ Yokuş Sevük, s. 602; Aynı yönde bkz. Yargıtay 5. Ceza Dairesi, 26.12.2019, E. 2014/11053, K. 2019/11997.

¹⁰² Özbek / Doğan / Bacaksız, s. 1062.

¹⁰³ Özbek / Doğan / Bacaksız, s. 1062.

¹⁰⁴ Ekinci, s. 82.

C. Hukuka Aykırılık Unsuru

Zimmet suçuna konu olan malın değerinin çok az olması, malın çok değersiz olması durumunda suçun oluşup oluşmayacağı da değerlendirilmelidir. TCK m. 247'nin gerekçesine göre suça konu olan malın değerinin çok az olması halinde fiilin ifade ettiği haksızlık muhtevası cezalandırmayı gerektirmeyecek olup fiil hoşgörü ile karşılanabilecektir.¹⁰⁵ Fiilin hoşgörülebilir olup olmadığına dair değerlendirme, fiilin toplumsal uygunluğu¹⁰⁶ ve sosyal hareket teorisi dikkate alınarak yorumlanabilir. Kamu görevlisinin görevi sebebiyle uhdesinde bulunan bir kalemi zimmetine geçirmesi halinde malın değeri o denli azdır ki zimmet suçunun ihdasına yol açan haksızlığı oluşturmaz.¹⁰⁷ Suçun konusu olan malın çok değersiz olması halinde suçun oluşup oluşmadığı ceza hukukunun *ultima ratio* ilkesi ile açıklanabilir.¹⁰⁸

Kamu görevlisi, görevi gereği zilyetliği kendisinde bulunan değer üzerinde göreviyle bağlantılı olarak tasarrufta bulunursa hem görevini

---

¹⁰⁵ Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, bunu “müsamaha edilebilen zimmet” olarak nitelendirmiştir. Bkz. Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, s. 905.

¹⁰⁶ Tezcan / Erdem / Önok, s. 1133.

¹⁰⁷ Özbek / Doğan / Bacaksız, s. 1050; Özen'e göre kamu görevlisinin şahsi işleri için söz gelimi bilgisayardan çıktı alması halinde mal edinme söz konusu olmasa da bilgisayarı amaç dışı kullanma söz konusudur ve bu da zimmete geçirmedir. Ayrıca kağıtlar bakımından mal edinme vardır. Ancak işlenen fiilin haksızlık içeriğinin azlığı nedeniyle CMK m. 223/4 gereği değerlendirme yapılmalıdır. Bkz. Özen, Ceza Hukuku Özel Hükümler Dersleri, s. 791; CMK m. 223/4 gereği değerlendirme yapılması ilişkin ayrıca bkz. Hafızoğulları / Özen, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Millele ve Devlete Karşı Suçlar, s. 14; Koca / Üzülmüş, s. 933.

¹⁰⁸ Söz gelimi kamu görevlisine nezaketen bir buket çiçek verildiğinde rüşvet suçu mu işlenmiş olacaktır, yahut memurun bir kalem/silgi kullanması halinde kullanma zimmetinden mi cezalandırılacaktır? Ultima ratio ilkesine göre suç ile korunan hukuki değer önemli ölçüde ihlal edilmesi gerekmektedir, hâkim yararlar arasında değerlendirme yaparak, kanun hükmünün tipik olaya uygulanıp uygulanmayacağına karar verebilmelidir. Bkz. Hakan Hakeri, Ceza Hukukunda Önemsiz Hareketler”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı 69, 2007, s: 55-96, s. 64; Erem, bu halde zimmet fiillerinin hoşgörülmesini kamu idaresinin rızası ile açıklamaktadır. Bkz. Erem, s. 43.

yaptığı (TCK m. 24) hem de hakkını kullandığı (TCK m. 26/1) için fiili hukuka uygundur; zimmet suçu oluşmaz.¹⁰⁹

III. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ

A. Teşebbüs

Zimmet suçu kamu görevlisinin görevi nedeniyle zilyet bulunduğu ya da koruma ve gözetim yükümlülüğünün bulunduğu mal üzerinde malikmiş gibi tasarrufta bulunmasıyla tamamlanır. Ancak fiilin tamamlanamaması yahut tasarrufta bulunamaması halinde teşebbüs gündeme gelecektir. Fiillerin kısımlara bölünebildiği halde teşebbüs vardır. Yani fail zilyedinde olan malı mülkiyetine geçirme kastına sahip olup bu kastı doğrultusunda icra hareketlerine başladıktan sonra elinde olmayan nedenler ile tamamlayamadığında zimmet suçu teşebbüs aşamasında kalmıştır.¹¹⁰

B. İştirak

Kanunun özel faillik vasfını aradığı suçlar bakımından yalnız bu vasa sahip olan fail olabilecektir, zimmet suçu da bu özgü suçlardan olduğu için fail ancak kamu görevlisi olabilir. Kamu görevlisi dışındaki kişiler azmettiren yahut yardım eden biçiminde şerik olabilir.

Suç işlendikten sonra denetimle görevli kişinin bu görevini yapmayarak zimmetin ortaya çıkmamasını sağlaması suçun işlenmesine maddi ya da manevi bir katkısı yoksa zimmet suçuna iştirak değildir. Bu durumda TCK m. 251 denetim görevinin ihmali suçu gündeme gelecektir. Zimmet suçunun işlenmesine kasten göz yuman denetimle yükümlü kamu görevlisi, zimmet suçundan müşterek fail olarak sorumlu tutulurken; 2. fıkra uyarınca denetim görevini ihmal ederek, zimmet

---

¹⁰⁹ Aslan, s. 57.

¹¹⁰ Ekinci / Uslu / Çiğerci, s. 19 “TASİŞ İşletme Şefliğinde bekçi olarak görev yapan sanıklarının kendilerine koruma ve muhafaza etmeleri için verilen mazot bidonlarını dışarıya çıkarırken yakalanmalarının iddia edilmesi karşısında eylemlerinin zimmete teşebbüs oluşturabileceği...” (18.04.2013 tarih ve E.2012/6566 K.2013/3608 sayılı Yargıtay 5. CD kararı).

suçunun işlenmesine imkân sağlayan kamu görevlisinin denetim görevinin ihmali suçundan sorumluluğuna gidilecektir.

C. İçtima

1. Zincirleme Suç

Aynı suç işleme kararı ile birden çok zimmet suçu işlendiğinde TCK m. 43/1 hükmü uyarınca fail bakımından bir cezaya hükmedilerek ceza dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılabacaktır.¹¹¹ Yine m. 43/1 uyarınca zincirleme suçların basit ve nitelikli zimmet suçu olması zincirleme suç hükümlerinin uygulanmasına engel değildir. Zimmet suçuna ilişkin mahkumiyet hükmü kesinleştikten sonra, hükmün dayanağını oluşturan iddianamenin düzenlenmesinden sonra aynı suç işleme kararı çerçevesinde işlenmiş yeni bir fiil çıkarsa kesinleşen cezaya m. 43 uyarınca belirtilen oranda ceza ilave edilir.¹¹²

2. Görünüşte İçtima

5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nda düzenlenen bankacılık zimmeti suçu ile TCK'daki zimmet suçu arasında özel-genel norm ilişkisi bulunmaktadır. Yine özel norm olması hasebiyle sigorta ve reasürans şirketlerinin yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile diğer mensupları, görevleri dolayısıyla kendilerine tevdi olunan veya muhafazaları, denetimleri ve sorumlulukları altında bulunan kuruluşa ait para veya sair varlıkları zimmetlerine geçirmeleri halinde TCK'daki zimmet suçu değil, 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu m. 35/3 uyarınca failer cezalandırılacaktır.

TCK m. 257 görevi kötüye kullanma suçunun bu meyanda değerlendirilmesi gerekir. Görevi kötüye kullanma suçu kanunda ayrıca olarak tanımlanan haller dışında, kamu görevlisinin görevinin gereklerine

---

¹¹¹ “Birden fazla sayman mutemedi alındısı ile değişik zamanlarda tahsil ettiği paraları mesai bitiminde bankaya yatırmayarak mal edinen sanık hakkında 5237 sayılı TCK'nın 43. maddesinin uygulanması gerektiğinin gözetilmediği...” (08.10.2009 tarih ve E. 2008/9999, K.2009/11233 sayılı Yargıtay 5. CD kararı).

¹¹² İkinci, s. 76.

aykırı hareket etmesi suretiyle kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız menfaat sağlayan kamu görevlisinin işleyebileceği özgü ve tamamlayıcı bir suçtur. Tamamlayıcı bir suç olması hasebiyle zimmet suçu bakımından tipiklik sağlanmışsa kişi ayrıca görevi kötüye kullanma suçundan asli-tali norm ilişkisi nedeniyle ceza almaz. Yani herhangi bir nedenle zimmet suçunun yasal çerçevesi içerisine girmediği takdirde suç teşkil eden fiilin cezalandırılmasına ilişkin TCK veya özel ceza kanunlarında başkaca bir norm bulunmamakta ise fail TCK m. 257'den cezalandırılacaktır.¹¹³

3. Gerçek İçtima

Zimmet fiillerinin farklı kamu idarelerine karşı işlenmesi halinde gerçek içtima hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağı değerlendirilmelidir. Kanaatimizce mağduru belirli bir kişi olmayan zimmet fiilleri söz konusu ise toplumu oluşturan herkes mağdur olduğundan bu halde TCK m. 43/1 uyarınca zincirleme suç hükümleri uygulanabilecektir.

TCK m. 212'ye göre sahte resmi ve özel belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması halinde hem sahtecilik hem de ilgili suçtan cezaya hükmolünacağından özellikle suçun zimmetin açığa çıkmasını engellemeye yönelik hareketlerle işlenmesi sırasında belgede sahtecilik suçları gündeme gelebilmektedir ve gerçek içtima ile fail her bir suç bakımından ayrı ayrı cezalandırılacaktır.

IV. ETKİN PİŞMANLIK

Ceza muhakemesinin çeşitli safhalarında etkin pişmanlığa farklı sonuçlar bağlanarak ceza ortadan kaldırılmış veya indirime gidilmiştir. Zimmet suçu bakımından etkin pişmanlık hali, sadece cezada indirime gidilmesini gerektiren hallerdendir. TCK m. 248/1'de soruşturma başlamadan önce zimmete geçirilen malın aynen iade edilmesi veya uğranılan zararın tamamen tazmin edilmesi halinde cezada üçte iki oranında indirime gidilecektir. 2. fıkra ise soruşturmanın başlanıp kovuşturmayaya geçilmezden önce gönüllü olarak zimmete geçirilen malın

---

¹¹³ İnanç / İnanç / Olgaç, s. 18.

aynen iade edilmesi veya uğranılan zararın tamamen tazmin edilmesi halinde cezanın yarı oranında indirileceğini öngörmüştür. İlk fıkranın aksine soruşturmaya geçilmişse gönüllü olarak aynen iade ve tazmin şartı aranır. Hükmün kesinleşmesinden önce etkin pişmanlık gösterilmesi durumunda da yine cezanın üçte biri indirilecektir.

V. SORUŞTURMA VE KOVUŞTURMA USULÜ

AY m. 129/6'ya göre memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında işledikleri iddia edilen suçlardan ötürü ceza kovuşturması açılması, kanunla belirtilen istisnalar dışında kanunun gösterdiği idari merciin iznine bağlıdır. Bu düzenlemenin kanun hükmünde vücut bulması da 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun ile sağlanmıştır. Ancak soruşturma ve kovuşturma bakımından istisna 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu m. 17 ve 4389 sayılı Bankalar Kanunu'nda yazılı suçlarla, irtikâp, rüşvet, basit ve nitelikli zimmet, görev sırasında veya görevinden dolayı kaçakçılık, resmî ihale ve alım ve satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarının açıklanması veya açıklanmasına sebebiyet verme suçlarından veya bu suçlara iştirak etmekten sanık olanlar hakkında 2.12.1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümlerinin uygulanmayacağı belirtilmiştir.

3628 sayılı Kanununun 17. maddesi kapsamında olan zimmet suçuna ilişkin ihbarlar doğrudan Cumhuriyet Başsavcılıklarına yapılır. Yapılan ihbar veya verilen takipsizlik kararı ve iddianame Cumhuriyet Başsavcılığınca, Maliye Bakanlığı Başhukuk Müşavirliği ve Muhakemat Genel Müdürlüğü ile varsa diğer ilgili kamu kurum veya kuruluşlarına bildirilir. Hazine avukatının yazılı başvurusu ile Maliye Bakanlığı, başvuru tarihinde müdahil sıfatını kazanır. Ayrıca kooperatif ve üst kuruluş yönetim ve denetim kurulu üyeleri ve memurlarının işlediği zimmet suçu bakımından Tarım ve Orman Bakanlığının da Kooperatifler Kanunu'nun ek 2/son maddesi uyarınca kamu davasına müdahil olması mümkündür.¹¹⁴

---

¹¹⁴ Yargıtay 9. CD, 17.03.2020, E. 2020/1812, K. 2020/112; Yargıtay 5. CD, 5. Ceza Dairesi 13.02.2020, E. 2015/2333, K. 2020/5176.

3628 sayılı Kanun m. 17’de sayılan suçlar nedeniyle kamu davası açılmış olup da bu suçlardan sanık olanlar hakkında 4483 sayılı Kanunun uygulama alanı kalmayıp bu nedenle kovuşturma evresinde suçun niteliğinin değişerek 3628 sayılı Kanun’un dışına çıkması hali tartışmalıdır. Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararına göre¹¹⁵ ceza davasının konusu iddianamede belirtilen maddi vakıalarla sınırlı olup hukuki nitelendirme ile bağlı bulunmayan mahkemeler, değişen suç niteliğine göre ek savunma hakkı tanımak suretiyle hüküm kurabilecektir. Aksi durumda 3628 ve 4483 sayılı Kanunun amaçlarına ve ceza muhakemesinin süreklilik ve kesintisizlik ilkelerine aykırı bir durum meydana gelecektir.¹¹⁶ Yargıtay’ın bu kararı hilafına 4483 sayılı Kanunun 8. maddesinde memur hakkında mutlaka izin sisteminin uygulanması gerektiği benimsenmiştir. Maddenin ikinci fıkrasına göre soruşturma sırasında izin verilen olay ve konudan tamamen ayrı veya farklı bir suç olarak nitelendirilebilecek bir fiil ortaya çıktığında yeniden izin alınması zorunludur. Üçüncü fıkrafta ise suçun hukuki niteliğinin değişmesinin yeniden izin alınmasını gerektirmeyeceğini belirtmiştir.

Avukatların avukatlık görevlerini yerine getirirken işledikleri suçlardan dolayı haklarında yürütülen soruşturma, 1136 sayılı Kanun m. 57-62 arasında düzenlenmiş olduğundan Adalet Bakanlığı’nın iznine tabidir, dolayısıyla 4483 sayılı Kanun hükümleri uygulanmaz. Kamu avukatları kural olarak görev suçları bakımından 1136 sayılı Kanun’a tabi olup idari görevlerin yapılması nedeniyle gündeme gelen soruşturma ve kovuşturmalarda kurumlarının tabi olduğu kanun hükümleri uygulanır.¹¹⁷

5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 162’ye göre bankacılık zimmeti suçunun soruşturma ve kovuşturmasının yapılabilmesi için kurum veya fon tarafından Cumhuriyet savcılığına başvurulması gerekmektedir. Ancak m. 160/3’te düzenlenen fiilin bulunması halinde kurum veya fonun yazılı bildirimini üzerine veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde savcı resen soruşturma yapabilecektir.

En nihayetinde memurlar ve diğer kamu görevlileri, görevleri sebebiyle işledikleri suçlar bakımından soruşturmanın başından itibaren yahut sonrasında doğrudan soruşturulan bir suç nedeniyle hakkında dava

---

¹¹⁵ 03.11.2015 tarih ve E. 2014/5-855 K.2015/356 sayılı Yargıtay CGK kararı.

¹¹⁶ Yüksektepe, s. 694.

¹¹⁷ Gökcan / Artuç, s. 1039.

açıldıktan sonra fiilin izne tabi bir suç teşkil ettiğinin anlaşılması halinde izin vermeye yetkili makamdan izin alınması gerekir.¹¹⁸

Zimmet suçunda görevli mahkeme, suçta öngörülen yaptırımın üst sınırı on yıldan daha fazla hapis cezası olduğundan ağır ceza mahkemesidir.

VI. YAPTIRIM

Zimmet suçunun temel halinin yaptırımı beş yıldan on iki yıla kadar hapis cezasıdır. 765 sayılı TCK'da ekonomik bir suç olan zimmet suçunda hürriyeti bağlayıcı cezanın haricinde adli para cezasına da yer verilmişti. TCK'da ise ekonomik bir suçta yaptırım olarak yalnız hürriyeti bağlayıcı ceza öngörülmesi suçla etkin mücadeleyi sağlayamayacağı gerekçesiyle eleştirilmiştir.¹¹⁹ Kanaatimizce de bu ciddi bir eksikliklerdir. Söz gelimi bankacılık zimmetinde beş bin güne kadar adli para cezası da öngörülmüşken, zimmet fiili ile zedelene bankalara ve ekonomik düzenin işleyişine duyulan güvenin çok daha ötesinde kamu idaresine duyulan güvendir. Bu halde suçun işlenmesi ile zedelenecek daha mühim bir hukuki değer korunması için adli para cezasının da yaptırım olarak öngörülmesi caydırıcılığa daha iyi hizmet edebilecektir.

Suçun konusu mal, mağdur ya da suçtan zarar görene iade edilmelidir, malın iadesinin mümkün olmaması halinde failin zimmet sonucu elde ettiği kazanç TCK m. 55 kazanç müsadere gereği müsadere edilecektir.¹²⁰

VII. SONUÇ

TCK'da düzenlenen zimmet suçu, kamu görevlisinin bu vafına duyulan güvenin ve genel itibari ile kamu idaresine duyulan güvenin sağlanması için ihdas edilmiş bir suç tipidir. Dolayısıyla kamu görevlisinin bireysel olarak bir kişi ile arasındaki güven ilişkisine aykırı hareket etmesi halinde zimmet suçu değil, güveni kötüye kullanma suçu gündeme gelecektir. Zimmet suçunda fail yalnızca TCK'daki şemsiye

---

¹¹⁸ Yüksektepe, s. 705.

¹¹⁹ Tuğrul, s. 32.

¹²⁰ Özbek / Doğan / Bacaksız, s. 1073.

tanım uyarınca kamu görevlisi olabilmektedir. Ancak bu şemsiye tanım gereği kamusal faaliyet icra etmese de bazı meslek gruplarının da zimmet suçunun faili olarak cezalandırılması adaletsiz sonuçlara yol açmaktadır; örneğin vekâlet ilişkisi uyarınca hareket eden avukatın mal edinme fiilinin de zimmet suçundan cezalandırılması isabetsizdir. Zira bu halde avukat, kamu hukuku usulüne göre faaliyete katılmamaktadır.

Zimmet suçunun konusu, kamu görevlisine görevi nedeniyle zilyetliği devredilmiş olan veya kamu görevlisinin koruma ve gözetimle yükümlü bulunduğu maldır. Suça konu mal belirlenirken medeni hukuk başta olmak üzere diğer mevzuattan yararlanılarak zimmet suçunun sübut bulup bulmadığı değerlendirilmelidir. Söz gelimi bir mezarlık görevlisi tarafından medeni hukuk bağlamında bir mal olmayan cesedin kemiklerinin alınması halinde kamu görevlisi zimmet suçundan değil, ölülerin ceset ve kemiklerini tahkir suçundan cezalandırılmalıdır. Yahut söz konusu malın mumya gibi bir kültür varlığı olması halinde kültür varlığını zimmetine geçiren koruma ve gözetimle yükümlü olan kamu görevlisi 2863 sayılı Kanun uyarınca cezalandırılmalıdır. İnsan emeği de mal olmaması hasebiyle üzerinde zilyetlik tesis edilemeyeceğinden zimmet suçu oluşmayacaktır. Söz gelimi idari amir olan kamu görevlisinin astlarını şahsi işlerinde kullanarak emeklerinden yararlanması zimmet suçunu oluşturmayıp şartları mevcutsa görevi kötüye kullanma veya iş ve çalışma hürriyetinin ihlali suçlarını gündeme getirebilecektir.

Zimmet suçu, failin mal üzerinde malik gibi tasarrufta bulunmasını gerektirdiğinden malın özensiz veya hoyratça kullanılması yahut malın failin uhdesine geçirilmemesi fiilleri zimmet olarak değerlendirilmemelidir. Failin kastının mal edinme değil de iade etmek üzere malı kullanma olması halinde de kullanma zimmeti söz konusu olup cezasında indirimle gidilebilecektir.

Zimmete konu olan malın değerinin azlığı madde metninde daha az cezayı gerektiren bir nitelikli hal olarak düzenlenmekle birlikte malın mahiyeti de gözetilerek değerinin aşırı az olması halinde kanaatimizce hoşgörülebilir zimmet söz konusudur. Kamu görevini icra eden görevlinin kullanımına tahsis edilen söz gelimi bir kalemi uhdesine geçirmesi, zimmet suçunun *ratio legis* gözetildiğinde cezalandırmaya layık bir fiil değildir.

Zimmet suçu ekonomik karakteri bulunan bir suç tipi olduğu için bu suçta yaptırım olarak adli para cezası da öngörülmelidir. Nitekim

Bankacılık Kanunu uyarınca gerçekleşen zimmet suçunun yaptırımı arasında suçun ekonomik karakteristiğine de uygun olarak adli para cezası öngörülmüştür. Kanaatimizce TCK bağlamındaki zimmet suçunda da adli para cezasına da yer verilmesi caydırıcılığa daha iyi hizmet edebilecektir.

KAYNAKÇA

- ARTUK, Mehmet Emin / GÖKCEN, Ahmet / ALŞAHİN, Mehmet Emin / ÇAKIR, Kerim: Ceza Hukuku Genel Hükümler, 13. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019.
- ARTUK, Mehmet Emin / GÖKCEN, Ahmet / ALŞAHİN, Mehmet Emin / ÇAKIR, Kerim: Ceza Hukuku Özel Hükümler, 17. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018.
- ASLAN, Volkan: “Zimmet Suçu”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt: 71, Sayı: 1, 2013, s. 43-66.
- AYDIN, Hüseyin: “Ceza Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı”, Ankara Barosu Dergisi, Yıl: 68, Sayı: 2010/1, 2010, s. 109-128.
- AVSALLI Hüseyin: Zimmet Suçu (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2006.
- BAYTEMİR, Erdal: Açıklamalı-İçtihatlı Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar ile Banka Zimmeti, Adalet Yayınları, Ankara, 2011.
- ÇETİN, Erol: Açıklamalı-İçtihatlı Ceza Hukukunda ve Özel Yasalarda Memur, Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanma Usulü ve Memur Suçları, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2003.
- EKİNCİ, Mehmet Vehip / USLU, Mustafa / CİĞERCİ, Zeki: Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar, Adalet Yayınları, Ankara, 2014.
- EKİNCİ, Mehmet Vehip: “Türk Ceza Kanunu ve Yargıtay Uygulamalarına Göre Zimmet Suçu”, Ekonomik Suçlar, Editör: Yener Ünver, Seçkin Yayıncılık, İstanbul, 2015.
- EREM, Faruk: “Zimmet ve İhtilas”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 14, Sayı: 1, 1957, s. 38-47.
- ERMAN, Sahir / ÖZEK, Çetin: Ceza Hukuku Özel Bölüm: Kamu İdaresine Karşı İşlenen Suçlar (TCK 202 – 281), Işık Matbaacılık, İstanbul, 1992.

- ERMAN, Sahir: “Ceza Tatbikat ve Takibatında Memur”, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 3,1947, s. 235-276.
- GÖKCAN, Hasan Tahsin / ARTUÇ, Mustafa: Ceza Hukukunda Kamu Görevlisi ve Özel Soruşturma Usulleri, 4. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016.
- GÜLŞEN, Taner: Zimmet Suçu (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2011.
- GÜNDEL, Ahmet: 5237 Sayılı TCK'da Zimmet Sahtecilik Dolandırıcılık Yağma Hırsızlık Güveni Kötüye Kullanma Suçları, Sözkese Matbaacılık, Ankara, 2009.
- HAFIZOĞULLARI, Zeki / EŞİTLİ, Ezgi Aygün: Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar, USA Yayıncılık, Ankara, 2014.
- HAFIZOĞULLARI, Zeki / ÖZEN, Muharrem: Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Millete ve Devlete Karşı Suçlar, USA Yayıncılık, Ankara, 2016.
- HAKERİ, Hakan: “Ceza Hukukunda Önemsiz Hareketler”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı: 69, 2007, s. 55-96.
- İNANÇ, Zekeriya Alper / İNANÇ, Hatice / OLGAÇ, Samet Can: Zimmet Suçu, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2015.
- KOCA, Mahmut / ÜZÜLMEZ, İlhan: Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 6. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019.
- KÜTÜK, Cengiz: Türk Ceza Hukukunda Zimmet Suçu, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016.
- MALKOÇ, İsmail: Yeni Türk Ceza Kanunu Uygulamasında Zimmet-İrtikap-Rüşvet Suçları, Malkoç Kitabevi, Ankara, 2010.
- MERAN, Necati: Zimmet Rüşvet İrtikap Görevi Kötüye Kullanma Suçları, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014.
- OĞUZMAN, Kemal / SELİÇİ, Özer / OKTAY ÖZDEMİR, Saibe: Eşya Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2017.
- OKUYUCU ERGÜN, Güneş: Türk Ceza Hukukunda Zimmet Suçu, Çakmak Yayınevi, Ankara, 2008.

- ÖZBEK, Veli Özer / DOĞAN, Koray / BACAKSIZ, Pınar: Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 14. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019.
- ÖZEN, Mustafa: Ceza Hukuku Genel Hükümler Dersleri, 4. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019.
- ÖZEN, Mustafa: Ceza Hukuku Özel Hükümler Dersleri, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018.
- ÖZGENÇ, İzzet: “Kamu Görevi, Yükümlülük Suçları, Yükümlülük Suçlarına İştirak (Karar İncelemesi)”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Sayı: 4, 1994, s. 329-348.
- ÖZGENÇ, İzzet: Zimmet Suçu, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2009.
- ÖZKAN, Halit: Türk Ceza Kanunu’nda Zimmet Suçu, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013.
- PARLAR, Ali/ AKIN, Mustafa / HATİPOĞLU, Muzaffer: Bankacılık Ceza Kanunu, Yayın Matbaacılık, Ankara, 2010.
- PARLAR, Ali: Türk Ceza Kanunu Şerhi (TCK 135-345) 2. Cilt, Bilge Yayınevi, Ankara, 2015.
- SOYASLAN, Doğan: Ceza Hukuku Özel Hükümler, 11. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2016.
- TEZCAN, Durmuş / ERDEM, Mustafa Ruhan / ÖNOK, Murat: Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, 17. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019.
- TOPAL, Erman: “Zimmet Suçları” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2008.
- TUĞRUL, Ahmet Ceylani: Öğreti ve Uygulamada Zimmet Banka Zimmeti Rüşvet ve İrtikap Suçları, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2013.
- TURABİ, Selami: Zimmet Suçları, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2012.
- TURGUT, Bayram: Basit ve Nitelikli Zimmet Suçu (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2002.

YOKUŞ SEVÜK, Handan: Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019.

YÜKSEKTEPE, Mert Asker: TCK Hükümleri Dahilinde Bölge Adliye Mahkemeleri Ceza Daireleri ve Yargıtay İlamları ile Zimmet, Aristo Yayıncılık, İstanbul, 2018.